

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра міжнародних відносин

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему: **«ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В
ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»**

Виконала: студентка

II року навчання ОР Магістр

групи МВз-2м

спеціальності: 291 «Міжнародні
відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Вяхірева Лідія Миколаївна

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри міжнародних відносин

Дерещук Тетяна Миколаївна

Рецензент:

доктор політичних наук,

професор кафедри міжнародних відносин

Нагорняк Михайло Миколайович

Допущено до захисту

« ____ » _____ 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕВОЛЮЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	7
1.1. Поняття та сутність міжнародної дипломатії	7
1.2. Етапи розвитку дипломатії від традиційних форм до сучасності	12
1.3. Методологічні підходи та джерельна база дослідження	21
РОЗДІЛ 2. ТРАНСФОРМАЦІЯ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ	26
2.1. Поняття цифрової дипломатії та її основні напрями	26
2.2. Соціальні мережі та онлайн-платформи як інструменти зовнішньої політики	34
2.3. Роль штучного інтелекту, великих даних та кібербезпеки в дипломатичній діяльності	38
2.4. Приклади використання цифрових технологій у публічній дипломатії провідних країн світу	43
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ	53
3.1. Переваги та ризики цифровізації дипломатичної діяльності	53
3.2. Міжнародно-правове регулювання цифрової дипломатії	58
3.3. Рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику України	65
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

Актуальність дослідження еволюції міжнародної дипломатії в епоху цифрових технологій зумовлена докорінними змінами у способах комунікації між державами та міжнародними організаціями. Традиційні інструменти дипломатії, які спиралися на безпосередні переговори, офіційні ноти та закриті канали комунікації, поступово доповнюються й трансформуються під впливом цифрових інновацій. Сьогодні дипломатія активно інтегрує соціальні мережі, онлайн-платформи та штучний інтелект, що розширює можливості представлення національних інтересів на глобальній арені та водночас ставить нові виклики перед безпекою та довірою в міжнародних відносинах.

Особливу значущість це дослідження набуває з огляду на зростання ролі цифрової дипломатії у кризових ситуаціях та конфліктах. Використання цифрових технологій дозволяє державам швидше поширювати офіційну позицію, здійснювати публічну дипломатію, а також протидіяти дезінформації. Разом з тим, інформаційні атаки, кібератаки та маніпуляції громадською думкою стають серйозними загрозами, що вимагають розробки нових теоретико-методологічних підходів до розуміння сучасної дипломатії. Вивчення цих аспектів забезпечує формування стратегії адаптації міжнародних інституцій до цифрових викликів.

Крім того, дослідження еволюції міжнародної дипломатії у цифрову добу має вагомим практичне значення для України. В умовах триваючої війни та необхідності посилення міжнародної підтримки цифрова дипломатія стає важливим інструментом захисту національних інтересів. Опанування міжнародного досвіду та теоретичне осмислення трансформацій дипломатичної діяльності сприяє формуванню більш ефективної зовнішньополітичної стратегії України, що відповідає сучасним викликам та глобальним тенденціям.

Мета дослідження – проаналізувати еволюцію міжнародної дипломатії в умовах цифрових технологій, виявити основні тенденції, виклики та можливості для формування сучасної зовнішньополітичної стратегії.

В результаті поставленої мети були сформовані **завдання** роботи:

- розкрити поняття та сутність міжнародної дипломатії в історичному та сучасному вимірах, визначити етапи розвитку дипломатії від традиційних форм до цифрової доби;

- охарактеризувати методологічні підходи та джерельну базу дослідження еволюції дипломатії;

- проаналізувати поняття цифрової дипломатії та окреслити її основні напрями, дослідити роль соціальних мереж, онлайн-платформ, штучного інтелекту та великих даних у дипломатичній діяльності;

- розглянути приклади застосування цифрових технологій у публічній дипломатії провідних країн світу;

- сформулювати перспективи, ризики та рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику України.

Об'єкт дослідження – міжнародна дипломатія як форма міждержавної взаємодії у глобальній системі міжнародних відносин.

Предмет дослідження – еволюція міжнародної дипломатії в умовах впровадження цифрових технологій та трансформація її інструментів і методів у сучасну епоху.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи було використано низку взаємопов'язаних методів, що забезпечили комплексне вивчення особливостей еволюції міжнародної дипломатії та її трансформації під впливом цифрових технологій. Метод аналізу та синтезу застосовувався на етапі вивчення наукових джерел і нормативно-правової бази, що дозволило систематизувати теоретичні підходи до розуміння сутності дипломатії, визначити ключові етапи її розвитку та виокремити сучасні концепції цифрової дипломатії. Історико-правовий та системний підходи дали змогу простежити закономірності еволюції дипломатичних

інститутів, виявити фактори, що сприяли переходу від традиційних до сучасних цифрових форм дипломатичної практики, та оцінити їхню роль у глобальній системі міжнародних відносин. Для дослідження особливостей цифровізації дипломатичної діяльності застосовувався метод контент-аналізу, що охоплював офіційні онлайн-платформи, соціальні мережі, медіаресурси та аналітичні звіти міжнародних організацій; це дозволило оцінити значення цифрових інструментів у формуванні зовнішньополітичного іміджу держави та просуванні національних інтересів. Системний та інструментальний підходи були залучені для аналізу впливу штучного інтелекту, великих даних і кібербезпеки на дипломатичну практику, що дало можливість оцінити потенційні ризики та переваги використання новітніх технологій у дипломатії. Крім того, емпіричний підхід, зокрема аналіз кейсів провідних держав та практики Міністерства закордонних справ України, забезпечив практичне обґрунтування рекомендацій щодо інтеграції цифрових технологій у зовнішньополітичну діяльність.

Джерельна база дослідження є широкою та різноплановою, що забезпечує всебічний аналіз еволюції міжнародної дипломатії та її трансформації під впливом цифрових технологій. Вона включає як класичні наукові праці з історії та теорії дипломатії, так і сучасні дослідження цифрової дипломатії, соціальних мереж та інструментів публічної дипломатії. Крім того, до джерельної бази включено аналітичні матеріали та звіти міжнародних організацій (ООН, ОЕСР) і урядових структур провідних держав світу (США, Китай), що дозволяє розглядати цифрову дипломатію у глобальному контексті, порівнювати практики різних країн та визначати перспективи інтеграції новітніх технологій у національну дипломатичну практику. Використання нормативно-правових документів, таких як Віденська конвенція про дипломатичні відносини (1961) та EU AI Act, забезпечує науково обґрунтований підхід до вивчення правових аспектів цифрової дипломатії. Таким чином, інформаційна база дослідження дозволяє

комплексно оцінити історичну еволюцію дипломатичних практик, сучасні цифрові трансформації та їх вплив на ефективність міжнародної взаємодії.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному дослідженні еволюції міжнародної дипломатії з урахуванням впливу цифрових технологій, що дозволяє інтегрувати традиційні та сучасні підходи до дипломатичної практики та запропонувати практичні рекомендації для цифровізації зовнішньополітичної діяльності України.

Теоретичне та практичне значення дослідження полягає у поглибленому осмисленні закономірностей еволюції міжнародної дипломатії, зокрема трансформації її форм та методів під впливом цифрових технологій, що дозволяє не лише розширити наукові уявлення про сучасні дипломатичні практики, а й розробити обґрунтовані рекомендації для ефективного використання цифрових інструментів у зовнішньополітичній діяльності України.

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел, що містить 59 найменувань та додатків. Загальний обсяг роботи – 90 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕВОЛЮЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

1.1. Поняття та сутність міжнародної дипломатії

Міжнародна дипломатія є одним із ключових інструментів реалізації зовнішньої політики держав та підтримання стабільності у світовій системі. Вона виступає не лише засобом врегулювання конфліктів і узгодження інтересів, але й важливим механізмом формування довгострокових стратегічних відносин між країнами. Сутність дипломатії полягає у поєднанні політичних, правових та комунікативних засобів, що дозволяють досягати компромісів і сприяти співробітництву на основі міжнародного права та взаємної вигоди. Таким чином, вивчення поняття та сутності міжнародної дипломатії дає змогу глибше зрозуміти її роль у забезпеченні міжнародної безпеки та розвитку глобальних процесів.

На думку британського дипломата й історика Г. Ніколсона, міжнародна дипломатія – це, по суті, управління відносинами між незалежними державами мирними засобами через переговори, комунікацію та представництво [41, с.2]. Г. Ніколсон наголошував, що дипломатію слід відрізняти від зовнішньої політики: якщо зовнішня політика визначає цілі, яких прагне держава, то дипломатія забезпечує техніки та процеси, за допомогою яких ці цілі реалізуються. Він стверджував, що дипломатія вимагає такту, точності та глибокого розуміння як національних інтересів, так і поглядів зовнішніх акторів. Отже, з точки зору Г. Ніколсона, дипломатія є не лише інструментом державного управління, але й професійною дисципліною, заснованою на етикеті, компромісі та здатності поєднувати твердість із гнучкістю для збереження миру та просування взаємних інтересів.

Американський політолог Г. Моргентау визначав міжнародну дипломатію як мистецтво застосування різних елементів національної сили (політичної, економічної, військової та культурної) для досягнення цілей зовнішньої політики без застосування сили. Він підкреслював, що дипломатія є центральною в реалістичному розумінні міжнародних відносин, адже саме вона переводить національний інтерес у практичні дії на світовій арені. Для Г. Моргентау дипломатія – це не просто технічна процедура, а життєво важливий інструмент виживання та впливу в анархічній міжнародній системі. Вона вимагає розсудливості, раціональних розрахунків та усвідомлення меж влади, адже безрозсудна або недбала дипломатія може не залагодити, а загострити конфлікти. У цьому сенсі дипломатія виконує функцію запобіжника від війни та засобу врегулювання суперечливих інтересів суверенних держав [31, с.46].

Один із найвпливовіших представників англійської школи міжнародних відносин Г. Булл розглядав дипломатію як одну з основоположних інституцій міжнародного суспільства поряд із балансом сил, міжнародним правом та війною. У своїй впливовій праці «The Anarchical Society» він описував дипломатію як сукупність правил і практик, за допомогою яких держави ведуть діалог, укладають угоди та управляють своїм співіснуванням за відсутності центральної світової влади. Г. Булл підкреслював, що дипломатія втілює як сталість, так і зміни: її форми еволюціонують під впливом технологій та політичного контексту, але її основна функція – забезпечувати впорядковану комунікацію й співпрацю між суверенними державами – залишається незмінною [16, с.4]. Дипломатія інституціоналізує норми міжнародної поведінки, пом'якшує наслідки анархії та створює канали, через які держави можуть досягати співіснування й спільних цілей попри суперечливі інтереси.

Американський політолог Дж. Най пропонує сучасне бачення, визначаючи міжнародну дипломатію як процес, за допомогою якого держави та недержавні актори впливають на глобальні результати не лише шляхом

примусу чи оплати, а й через привабливість, переконання та проєкцію «м'якої сили». Дж. Най підкреслює, що дипломатія сьогодні виходить за межі традиційних міжурядових переговорів і дедалі більше охоплює публічну дипломатію, культурні обміни та цифрові комунікації. На його думку, ефективна дипломатія характеризується довірою, легітимністю та здатністю будувати мережі співпраці у світі, де інформація швидко перетинає кордони. У цьому сенсі дипломатія стає ключовим інструментом формування міжнародних норм, мобілізації співробітництва у вирішенні транснаціональних проблем, таких як зміна клімату чи тероризм, та зміцнення стабільності у складній і взаємозалежній глобальній системі [42, с.8].

Українські дослідники В. Киргізова та Є. Білоусов характеризують міжнародну дипломатію як ключовий чинник забезпечення міжнародної безпеки, що є одночасно і запорукою успішної реалізації зовнішньої політики держав, і спеціалізованим інструментом врегулювання міжнародних суперечок мирним шляхом. Науковці наголошують, що дипломатія має як двосторонній, так і багатосторонній вимір, а її ефективність безпосередньо залежить від дотримання норм і принципів міжнародного права, а також від взаємоповаги та співпраці між державами й міжнародними організаціями [5, с.462]. У сучасних умовах особливого значення набуває превентивна дипломатія, покликана попереджати конфлікти, однак її недостатня результативність вимагає пошуку нових механізмів і методів мирного врегулювання. Важливу роль у розвитку міжнародної дипломатії відіграли міжнародні організації – від Ліги Націй, яка мала певні успіхи, але виявилася неспроможною зупинити глобальну війну, до Організації Об'єднаних Націй, яка, врахувавши недоліки попередниці, продовжує шукати більш ефективні інструменти збереження миру й безпеки. При цьому науковці підкреслюють, що дипломатія здатна формувати сучасне право міжнародної безпеки, сприяти стабілізації міжнародних відносин і запобігати загрозам глобального масштабу, однак її результативність можлива лише за умови швидкого й

адекватного реагування на виклики глобалізації та інтеграційних процесів, своєчасного усунення причин конфліктів і мобілізації зусиль світової спільноти задля збереження миру.

Доктор політичних наук О. Григор характеризує міжнародну дипломатію як багатофункціональний і динамічний інструмент урегулювання міжнародних конфліктів і кризових ситуацій, що переживає суттєву трансформацію під впливом глобалізації, зростання ролі недержавних акторів та посилення міждержавної взаємозалежності [4, с.352]. Якщо раніше дипломатія здебільшого велася у двосторонньому форматі через посольства, то нині вона набуває переважно багатостороннього характеру, реалізуючись у рамках універсальних і регіональних організацій, конференцій, комісій та на найвищому рівні лідерських зустрічей, що відкриває можливості колективного управління взаємозалежністю, але водночас ускладнює структуру інтересів, породжує коаліції та бюрократичні й процедурні виклики; у відповідь на ці виклики зростає значення превентивної та кризової дипломатії – комплексу політичних, економічних, дипломатичних, воєнних, гуманітарних та інформаційних заходів, спрямованих на запобігання ескалації й своєчасне зниження напруги, причому підходи варіюються від невійськових засобів (переговори, санкції, інформаційна робота, міжнародна співпраця) до військових елементів як прямого, так і непрямого застосування сили; окрема увага приділяється економічній дипломатії як системі інструментів захисту та просування національних економічних інтересів у світі, а також іміджевій, медіа- та публічній дипломатії, що формують зовнішнє сприйняття держави; крім того, науковець підкреслює появу віртуальної (електронної, зокрема твітер-) дипломатії як важливого доповнення до традиційних каналів, що дає змогу прискорювати комунікацію, залучати широку аудиторію та координувати дії на різних рівнях; загалом, суть сучасної міжнародної дипломатії полягає в її здатності адаптуватися до нових форм і механізмів співпраці, поєднувати багатосторонні підходи з високорівневими ініціативами та інформаційними

кампаніями й формувати інституції й практики, які забезпечать ефективне врегулювання конфліктів, збереження миру та баланс між глобальними інтеграційними процесами й захистом національних інтересів.

Українська науковиця О. Банчук-Петросова охарактеризовує сутність міжнародної дипломатії як багаторівневий і динамічний процес регулювання міжнародних відносин, який передбачає використання як традиційних, так і новітніх засобів [1, с.10]. Дипломатія виступає не лише механізмом встановлення фактів і з'ясування обставин міжнародних спорів через діяльність слідчих комісій, які мають ширші повноваження щодо рекомендацій можливих рішень (наприклад, у контексті статті 45 Конвенції про режим судноплавства на Дунаї 1948 р.), а й платформою для прийняття рішень, координації та комунікації із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що формує так звану «віртуальну» дипломатію. Цей вид дипломатії, активно використовується, наприклад, Державним департаментом США через соціальні медіа, програмне забезпечення для інтернет-телефонії та відеоканали, і не замінює традиційні форми дипломатичних відносин, а доповнює їх, підвищуючи ефективність, швидкість та сферу дипломатичних взаємодій. Наукове дослідження показує, що сучасна дипломатія є системою широкого спектра заходів для врегулювання міжнародних, включно з територіальними, спорів, де віртуальна дипломатія стає економічно доцільним, перспективним та інноваційним методом, що потребує подальшого визнання та законодавчого регулювання на міжнародному рівні.

Отже, поняття та сутність міжнародної дипломатії полягає у тому, що вона виступає комплексним інструментом регулювання міжнародних відносин, спрямованим на мирне вирішення конфліктів, захист національних інтересів та налагодження співпраці між державами. Дипломатія поєднує традиційні форми взаємодії, такі як переговори, конференції та діяльність комісій, із сучасними методами, зокрема віртуальною дипломатією, що використовує інформаційно-комунікаційні технології для оперативного

обміну інформацією та координації дій. Сутність міжнародної дипломатії полягає не лише в з'ясуванні фактів і рекомендації рішень у спорах, а й у формуванні стабільних і взаємовигідних відносин між державами, що забезпечує безпечне та ефективне функціонування міжнародної спільноти, а також створює підґрунтя для подальшого наукового і практичного вдосконалення дипломатичних процедур.

1.2. Етапи розвитку дипломатії від традиційних форм до сучасності

Етапи розвитку дипломатії від традиційних форм до сучасності відображають поступову трансформацію міжнародних відносин та засобів їх регулювання. Початкові форми дипломатії були тісно пов'язані з особистими контактами правителів, посольствами та обміном листами, де головну роль відігравали ритуали, протоколи та довіра між державами. З розвитком політичних, економічних і технологічних процесів дипломатія еволюціонувала, набуваючи більш інституційного характеру, формуються постійні дипломатичні представництва, міжнародні конвенції та організації, що регламентують взаємодію держав. У сучасних умовах дипломатія поєднує класичні традиційні методи з новітніми підходами, зокрема публічною, економічною, цифровою та «м'якою» дипломатією, що дозволяє ефективно реагувати на глобальні виклики та зміни у міжнародній системі.

Коріння дипломатії сягає часу виникнення писемності та міської цивілізації у III тис. до н.е., коли потреба регулювати відносини між зростаючими державами Месопотамії зумовила появу структурованих методів переговорів і комунікації. Дипломатична практика цього періоду ще залишалася епізодичною та тісно пов'язаною з особистою владою правителів, проте вона заклала важливі прецеденти, що мали відлуння в подальшій історії (Додаток А). Цивілізації Вавилону й Ассирії відіграли важливу роль у передачі цих практик, формалізуючи обмін посланцями, кодифікуючи договори та надаючи особливого значення клятвам, ритуалам і

сакральним символам як гарантії дотримання домовленостей. Таким чином, навіть у своїх ранніх формах дипломатія була більше, ніж просто спілкуванням; вона виступала політичною технологією для підтримання стабільності у дедалі складнішому міжнародному середовищі.

Давній Єгипет також виробив розвинені форми дипломатичної взаємодії, поєднуючи урочистий обмін з прагматичною політикою. Показовим є приклад кар'єри Удджахорреснета – єгипетського чиновника й дипломата під час переходу влади до Ахеменідської Персії, який уособлює роль посередників між імперськими державами та місцевими суспільствами [13, с.14]. Його діяльність демонструє складне поєднання лояльності, культурних переговорів і адаптації, що характерне для дипломатії античності. Дослідники зазначають, що саме через такі постаті можна побачити, як концепти, центральні для сучасних міжнародних відносин – баланс сил, сфери впливу чи навіть «м'яка сила» – уже функціонували у східносередземноморських цивілізаціях задовго до греко-римського досвіду. Далека від примітивності, єгипетська та близькосхідна дипломатія стала ґрунтом для інституційних і концептуальних новацій, які вплинули на подальший розвиток традицій.

Грецькі поліси внесли у розвиток дипломатії особливі елементи, зокрема інститут проксенів (громадян, які представляли інтереси іноземних держав) та офіційні посольства для управління міждержавними суперництвами. Ці практики відображали фрагментований і конкурентний характер еллінського світу, де баланс сил був постійною темою. Рим, навпаки, інтегрував дипломатію у механізми імперського управління, поєднуючи право, військову силу та переговори у цілісну стратегію розширення та контролю. Договори (*foedera*), послы (*legati*) та правові кодифікації сприяли стандартизації дипломатичних практик. Включивши дипломатію у правові та інституційні рамки, Рим залишив спадщину, що вплинула на європейське державотворення, особливо у вимогах до ієрархії, формальності та ролі договорів у регулюванні міждержавних відносин.

Після падіння Західної Римської імперії Візантія продовжила та розвинула класичні дипломатичні практики, особливо мистецтво урочистого протоколу та використання довгострокових посольств. Візантійська дипломатія робила наголос на розвідці, переговорах і культурному впливові більше, ніж на силі, що дозволило їй створити одну з найрозвиненіших ранніх дипломатичних систем. Венеція та інші італійські міста-держави далі вдосконалювали ці традиції, закладаючи основи постійних і професійних дипломатичних інституцій. Хоча дипломатія середньовічної Європи здебільшого залишалася епізодичною та залежною від династичних інтересів, поступово відбувався перехід від особистих представництв до більш постійних і структурованих каналів комунікації.

Незважаючи на цивілізаційні відмінності, до XV століття дипломатія мала універсальні риси: вона спиралася на особистих посланців, дотримувалася символічних ритуалів та поєднувала релігійні, політичні і правові аспекти. Водночас вона забезпечила вражаючу спадкоємність: від близькосхідних клинописних договорів до грецько-римських правових структур, від візантійської церемоніальності до венеційських новацій простежується тяглість дипломатичної традиції. Як наголошує М. Андерсон та інші історики, Ренесанс не створив дипломатію «з нуля», а лише створив умови для поширення й удосконалення системи, що існувала тисячоліттями[14]. Таким чином, стародавня та класична дипломатія становить фундамент, на якому постала сучасна дипломатична система з її постійними посольствами, кодифікованим міжнародним правом і глобальними протоколами.

З кінця XV до XVII ст. європейська дипломатія зазнала якісної трансформації – від епізодичних легацій до більш упорядкованої та інституціоналізованої практики. Італійські міста-держави, насамперед Венеція, та папська курія стали своєрідними криницями цих змін: їхні торговельні мережі, адміністративні звіти (венеційські *relazioni*) і система нунціатур надали як практичних прийомів, так і бюрократичних моделей для

постійного представництва. Якщо середньовічна практика спиралася на місії, спрямовані на шлюбні чи мирні домовленості, то ранньомодерний період запровадив резидентних послів, які постійно проживали при дворах, збирали інформацію й систематично звітували своїм суверенам. Ця зміна відображала й підсилювала нові уявлення про суверенітет: лише ті суб'єкти, яких вважали суверенами в новоутвореній європейській системі, зазвичай допускалися до посольської системи, а право на титул і ранг (посол, нунцій, оратор тощо) стало питанням не лише церемонії, а й політичного та правового статусу. Отже, трансформація поєднувала матеріальні новації (поштові маршрути, канцелярії, архівні звіти, шифрування) з символічними й правовими змінами, що зробили дипломатію більш безперервною й впливовою в міждержавній політиці [50, с.442].

Професіоналізація та кодифікація дипломатичної культури йшли пліч-о-пліч із формуванням інформаційних мереж, придворних культур і нових очікувань до соціального профілю дипломата. Дипломатів дедалі частіше черпали з аристократії або бюрократії, їх виховували в риториці й мовах, вони мали демонструвати *dignitas* свого суверена через спосіб життя й церемоніальну поведінку; водночас вони виконували функції розвідників, передаючи спостереження про внутрішню політику, фракційні зрушення та військові приготування до своїх урядів. Сучасні дослідження останніх десятиліть відходять від вузького державоцентристського підходу й усе більше уваги приділяють саме цим соціальним процесам: кар'єрам окремих посланців і монархів, патронатним мережам, практикам дарування подарунків, дипломатичній гостинності та етикету. Такі мікросоціальні аналізи показують, що дипломатична культура – обмін дарами, суперечки щодо пріоритету, вишукане проведення аудієнцій – не була лише зовнішнім декором, а технікою створення визнання, ієрархії та взаємних зобов'язань між державами. Нестабільність становища дипломата (ризик висилки, боргу чи насильства) співіснувала з поступовим становленням корпусу настанов і

юридичних уявлень (які втілює Гроцій і подальші дискусії про імунітет), що прагнули стабілізувати очікування та захистити функцію посланця.

Інституційне укріплення постійних легацій відбулося, парадоксально, через моменти кризи й конкуренції: конфесійні розколини, династичні суперництва, заморські експансії та тривалі війни підсилювали потребу в безперервних дипломатичних каналах і механізмах для проведення багатосторонніх переговорів. Вестфальський мир 1648 р. постає водночас як символ і як лабораторія цього процесу: він зібрав безпрецедентну кількість резидентних послів, змусив домовлятися про церемоніальні пріоритети й юридичні претензії та допоміг закріпити практики, які лягли в основу більш впізнаваної системи суверенної рівності й ієрархії [17, с.25]. Проте поява сучасної дипломатії – це явище довготривале: воно спиралося на середньовічні і давні традиції, водночас інституціалізуючи нові норми постійності, професіоналізації та бюрократичної координації. До кінця XVII ст. європейська дипломатична мережа, підкріплена канцеляріями, поштовими службами, придворними архівами та уніфікованими нормами мови й протоколу вже створювала структурний фундамент для подальшого, повністю оформленого дипломатичного апарату сучасної іноземної служби.

У XIX ст. дипломатія набула нового характеру, визначеного як змінами в європейському політичному балансі після Віденського конгресу 1815 р., так і зростанням потреби в багатосторонніх переговорах для врегулювання міжнародних питань. Віденський конгрес започаткував нову практику проведення регулярних міжнародних конференцій, які мали на меті підтримання «балансу сил» і запобігання великим війнам на континенті. Саме у цей період усталилися багатосторонні форми дипломатії, що поступово витіснили попередню традицію переважно двосторонніх переговорів. Участь у конференціях таких як Віденська (1815), Берлінська (1878, 1884-1885) чи Гаазькі мирні конференції наприкінці століття відображала зростаюче визнання важливості міжнародного співробітництва

для забезпечення стабільності, хоча воно й залишалося обмеженим рамками так званого «концерту великих держав».

Разом з тим, XIX ст. стало етапом інституційного оформлення дипломатичної служби. У більшості європейських країн створюються професійні дипломатичні корпуси з чіткою системою рангів, правил і процедур. У 1815 р. було ухвалено Віденський регламент, який унормував порядок дипломатичного представництва та запровадив єдину класифікацію дипломатичних рангів: послы, посланники й міністри, а також повірені у справах. Це значно знизило рівень конфліктів, пов'язаних із прецедентом і протоколом, і сприяло формуванню більш передбачуваної та стабільної дипломатичної практики. Дипломатія перестала бути лише прерогативою окремих монархів і перетворилася на сферу професійної діяльності, де зростала роль права, процедури та бюрократичного апарату [35, с.157].

Однак, попри формальне унормування, дипломатична рівність у цей період залишалася радше декларацією, ніж практикою. Хоча всі держави, формально визнані суверенними, могли брати участь у міжнародних відносинах, фактична ієрархія між великими й малими державами зберігалася. Великі держави контролювали ключові переговори та нерідко визначали порядок денний міжнародної політики, тоді як менші держави допускалися до процесу лише частково. Це було особливо помітно в обмеженому колі країн, які мали право обміну послами найвищого рангу. Тільки наприкінці століття, з поступовим розширенням дипломатичних практик за межі Європи та під впливом зростання ролі США й латиноамериканських країн, почала окреслюватися тенденція до більшої дипломатичної рівності, яка у XX ст. стала фундаментальною нормою міжнародного права та дипломатії.

У XX ст. дипломатія зазнала глибоких трансформацій під впливом двох світових воєн, появи нових глобальних сил та створення міжнародних організацій, покликаних запобігати конфліктам і підтримувати мир. Руйнування, спричинені Першою – світовою війною (1914-1918 рр.),

продемонстрували неспроможність традиційної політики балансу сил, що призвело до заснування Ліги Націй у 1919 р. – першої великої спроби інституціоналізувати колективну безпеку та багатосторонні переговори. Хоча Ліга врешті-решт не змогла запобігти початку Другої світової війни, вона ознаменувала переломний момент в еволюції дипломатії, адже підкреслила важливість міжнародного співробітництва, арбітражу та правопорядку замість випадкових двосторонніх угод. Міжвоєнний період також став часом розширення економічної та культурної дипломатії, оскільки держави дедалі чіткіше усвідомлювали: міцний мир вимагає не лише військового стримування, а й глибших політичних, соціальних і економічних зв'язків.

Наслідки Другої світової війни (1939-1945 рр.) зумовили ще масштабнішу перебудову дипломатичної практики. Створення Організації Об'єднаних Націй у 1945 р. інституціоналізувало багатосторонню дипломатію в глобальному масштабі, надавши безпрецедентну платформу для діалогу, переговорів і врегулювання конфліктів між суверенними державами. Поряд з ООН виникла широка мережа міжнародних організацій, таких як НАТО, Світовий банк та Міжнародний валютний фонд, які поширили дипломатичну діяльність на сфері безпеки, економіки та розвитку. Ці інституції створили механізми як для кризового менеджменту, так і для довгострокового співробітництва, зміцнюючи принцип, що мир і стабільність можуть досягатися шляхом колективної безпеки та спільного врядування [47, с.33]. Динаміка «холодної війни» додатково вплинула на дипломатію другої половини століття, коли суперництво між США та СРСР породило нові форми стратегічних переговорів, саміти, угоди з контролю над озброєннями та «опосередковані» дипломатичні змагання в різних регіонах світу.

Ще однією визначальною рисою дипломатії ХХ ст. стало стрімке вдосконалення комунікаційних і інформаційних технологій, що радикально скоротили час, необхідний для дипломатичних контактів. Впровадження телеграфу, телефону, а згодом і електронних засобів зв'язку дозволило

урядам управляти кризами та координувати політику з небаченою швидкістю, тим самим розширюючи масштаби й інтенсивність дипломатичних взаємодій. Технологічна революція збіглася з диверсифікацією дипломатичних практик: від традиційних двосторонніх переговорів до публічної дипломатії, культурної дипломатії та «трек II» дипломатії за участю недержавних акторів, науковців і громадянського суспільства. Наприкінці XX ст. дипломатія вже виходила далеко за межі суто міждержавних відносин, охоплюючи проблеми прав людини, захисту довкілля, глобальної торгівлі та гуманітарної допомоги. Таким чином, дипломатія цієї доби була спрямована не лише на врегулювання питань війни і миру, але й заклала підвалини сучасного глобального врядування, у якому багатосторонність, інклюзивність і швидка комунікація стали невід'ємними складовими міжнародних відносин.

У XXI ст. дипломатія стикається з потребою мотивувати одні сторони до співпраці або навіть застосовувати санкції за відмову від неї, тоді як інші потребують менше стимулів, але такої ж експертизи та професіоналізму. Рішення та наукові основи проблем, таких як зміна клімату, надзвичайно складні, що призводить до затримок і ще більшої невизначеності щодо політичних відповідей у минулому. Це не залишає місця для помилок або для дипломатів, які не мають достатньої підготовки чи здатності ефективно працювати у складних та тривалих переговорах.

Глобалізація охоплює політичні, економічні, екологічні та соціально-культурні виміри і, хоча її початки сягають кінця XV ст., політична складність сучасного світу різко зросла після завершення «холодної війни». Сьогодні важко пояснити політику на будь-якому рівні без врахування глобалізаційних процесів, які впливають на взаємозв'язок держав у світовій мережі. Це породжує концепцію горизонтальної влади, де сила держави визначається її інтегрованістю у міжнародну систему, а не лише класичною вертикальною владою. У відповідь на глобалізацію сучасні дипломати повинні ефективно працювати у нових інформаційних і технологічних

умовах, використовуючи цифрові платформи для просування ідей, управління репутацією та комунікацій у глобальному середовищі, що створює поле цифрової дипломатії.

Четверта промислова революція (4IR – Fourth Industrial Revolution) та пандемія COVID-19 додатково трансформують дипломатичну практику. 4IR інтегрує фізичну, біологічну та цифрову сфери, створюючи нові технологічні можливості для управління інформацією та глобальної комунікації. Пандемія COVID-19 підкреслила глобальну взаємопов'язаність, сприяючи поширенню цифрових технологій і розвитку дистанційних форм дипломатичної діяльності, включно з цифровою дипломатією та кризовим управлінням [43, с.28]. Сучасна міжнародна арена характеризується складністю через глобалізацію, технологічні революції, ядерну загрозу, зміни клімату та пандемії, що ставить перед дипломатією виклик: як зберегти ефективність у цьому багатогранному й швидкозмінному середовищі. Відповідь полягає у підготовці висококваліфікованих спеціалістів із сучасними технологіями та експертизою, здатних вирішувати широкий спектр глобальних проблем та зберігати релевантність дипломатії XXI ст.

Отже, етапи розвитку дипломатії демонструють поступовий перехід від традиційних форм міждержавних відносин до складної та багатопланової сучасної практики: від прямого спілкування та обміну посланцями у стародавніх і середньовічних державах до формування міжнародних організацій та колективної безпеки у XX ст., коли дипломатія почала включати багатосторонні переговори й координацію глобального управління; далі у XXI ст. дипломатія поєднує класичні інструменти з новими, такими як публічна, цифрова та економічна дипломатія, застосування стратегій «м'якої сили», а також управління глобальними викликами – ядерним роззброєнням, зміною клімату, пандеміями та цифровою революцією. Сучасна дипломатія потребує високого професіоналізму, спеціалізації та здатності адаптуватися до швидкоплинних технологічних і політичних змін, забезпечуючи

ефективне реагування на складні глобальні проблеми та збереження ролі держав у міжнародних відносинах.

1.3 Методологічні підходи та джерельна база дослідження

Методологічна частина дослідження передбачає обґрунтування наукових підходів, методів та джерел, використаних для комплексного аналізу теми роботи. У дослідженні поєднуються теоретичні та емпіричні методи, зокрема системний, порівняльний, аналітичний та історико-правовий підходи, що дозволяють всебічно вивчити сучасні тенденції розвитку цифрової дипломатії. Джерельна база включає нормативно-правові акти, офіційні документи Міністерства закордонних справ України, наукові публікації, матеріали міжнародних організацій та результати аналітичних і соціологічних досліджень. Такий підхід забезпечує наукову обґрунтованість та об'єктивність дослідження, створюючи основу для формування практичних рекомендацій у сфері цифрової дипломатії.

Методологічні підходи дослідження ґрунтуються на комплексному поєднанні теоретичних, аналітичних та емпіричних методів, що забезпечує системне вивчення еволюції міжнародної дипломатії та її трансформації під впливом цифрових технологій. Для аналізу сутності та поняття дипломатії, а також визначення етапів її розвитку від традиційних форм до сучасності застосовано історико-правовий та системний підходи. Вони дозволяють простежити закономірності розвитку дипломатичних інститутів, визначити ключові зміни у методах і формах дипломатичної практики та виявити фактори, що вплинули на поступовий перехід від класичних моделей до цифрових технологій у міжнародних відносинах.

У межах дослідження трансформації дипломатії в умовах цифровізації використано контент-аналіз як основний інструмент. Контент-аналіз матеріалів соціальних мереж, офіційних онлайн-платформ та медіа ресурсів дозволяє оцінити роль сучасних цифрових інструментів у формуванні іміджу

держави, просуванні національних інтересів та взаємодії з міжнародною громадськістю.

Для дослідження впливу технологій штучного інтелекту, великих даних та кібербезпеки на дипломатичну практику застосовується системний та інструментальний підходи. Це дозволяє аналізувати цифрові платформи як комплексні системи взаємодії, оцінювати ризики та переваги їх використання, а також прогнозувати потенційні наслідки для безпеки та ефективності дипломатичної діяльності. Крім того, емпіричний підхід, включаючи аналіз конкретних кейсів та міжнародного досвіду, забезпечує практичне обґрунтування рекомендацій щодо інтеграції цифрових технологій у роботу Міністерства закордонних справ України та інших органів державної влади.

Джерельна база дослідження є різноманітною та комплексною, що забезпечує всебічний аналіз розвитку цифрової дипломатії та трансформації міжнародних відносин під впливом цифрових технологій. Вона включає як наукові публікації українських дослідників, які висвітлюють особливості цифрової дипломатії в умовах війни та сучасної публічної дипломатії, зокрема роботу українського науковця Я. Галамая «Цифрова дипломатія під час війни в Україні: аналіз ризиків та перспектив» [3], дослідження українських науковиць Т. Краснопольської та І. Милосердної «Цифрова дипломатія як основа нової публічної дипломатії» [6], статтю науковця у галузі міжнародних відносин Т. Мірошніченка та дослідниці Г. Федорової «Цифрова дипломатія як сучасний комунікаційний інструмент міжнародних відносин» [7] та публікацію українських дослідниць А. Руднєвої й Ю. Мальованої «Цифрова дипломатія у формуванні системи національної безпеки України в умовах війни з РФ» [8]. До джерельної бази також включено класичні та сучасні дослідження з історії дипломатії та теоретичних основ міжнародних відносин, зокрема роботи О. Банчук-Петросової «Дипломатія у механізмі врегулювання міжнародних територіальних спорів» [1], М. Андерсона «Зародження сучасної дипломатії

1450-1919 рр.» [14], професора Оксфордського університету С. Бйоли, американського науковця М. Голмса «Цифрова дипломатія» [15] та Г. Булла «Поняття порядку у світовій політиці» [16].

Це дозволяє розглядати цифрову дипломатію не ізольовано, а як логічне продовження еволюції дипломатичних практик.

Джерельна база дослідження включає численні сучасні наукові праці та аналітичні матеріали, що висвітлюють розвиток цифрової дипломатії та інтеграцію технологій у міжнародні відносини. Зокрема, дослідник міжнародних відносин Д. Варела у роботі «Дипломатія в епоху штучного інтелекту: виклики та можливості» досліджує використання штучного інтелекту у дипломатичних процесах, зосереджуючи увагу на його потенціалі підвищення ефективності комунікацій та прийняття рішень [56]. Науковець К. Еггелінг та відома дослідниця Р. Адлер-Ніссен у статті «Дипломатичні переговори в цифровому контексті: ключові питання, нові тенденції та зміни процедур» аналізують, як цифрові платформи змінюють структуру переговорних процесів та впливають на дипломатичну поведінку держав у глобальному середовищі [22].

Науковці Е. Фасіну та Б. Оланіян у дослідженні «Цифрова дипломатія в епоху соціальних мереж: виклики та можливості для кризової комунікації» акцентують увагу на комунікаційних аспектах цифрової дипломатії в умовах криз, підкреслюючи роль соціальних мереж як інструменту формування позитивного іміджу держави та реагування на дезінформацію [25].

Особлива увага приділялася міжнародним та правовим джерелам, що регламентують діяльність у сфері цифрової дипломатії, а також нормативним документам, які формують рамки публічної дипломатії України (Стратегія публічної дипломатії МЗС України [9]; Віденська конвенція про дипломатичні зносини [57]; EU AI Act [23]). Такі матеріали забезпечують науково обґрунтовану основу для оцінки законодавчого та регуляторного середовища, визначення правових аспектів цифрової комунікації та міжнародно-правових стандартів у сфері дипломатії.

Джерельна база дослідження також включає аналітичні матеріали та звіти провідних міжнародних організацій і урядових структур, що дозволяє вивчати цифрову дипломатію у глобальному контексті. Зокрема, звіти Державного департаменту США, такі як «Річний комплексний звіт з питань публічної дипломатії та міжнародного мовлення США» [10] та Стратегія США у сфері міжнародного кіберпростору та цифрової політики [55], надають інформацію про сучасні стратегії цифрової дипломатії, використання соціальних мереж та онлайн-платформ для формування міжнародного іміджу держави. Аналітичні матеріали Організації Об'єднаних Націй, зокрема Глобальний цифровий пакт [27], висвітлюють міжнародні підходи до регулювання цифрових комунікацій та сприяння безпечному використанню цифрових технологій у дипломатії. Дослідження ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку), зокрема «Глобальне партнерство з питань штучного інтелекту» [28], демонструють роль штучного інтелекту та інноваційних технологій у формуванні ефективної зовнішньополітичної комунікації. Крім того, ініціатива «Цифровий шовковий шлях» дозволяє проаналізувати використання цифрових інфраструктур у міжнародних комунікаціях та економічних взаємодіях [21]. Використання цих джерел дає змогу порівняти практики різних держав, виявити ключові виклики та можливості цифровізації дипломатичної діяльності і інтегрувати міжнародний досвід у практику публічної дипломатії України.

Таке поєднання джерел дозволяє всебічно оцінити переваги цифровізації дипломатичної діяльності, серед яких – оперативність обміну інформацією, можливість прямого контакту з громадськістю іноземних держав, інтеграція аналітичних даних великих обсягів для стратегічного планування. Водночас дослідження фіксують ризики, пов'язані з кібератаками, поширенням дезінформації та необхідністю забезпечення безпеки персональних даних у міжнародній комунікації.

Висновки до розділу 1

Теоретико-методологічні засади еволюції міжнародної дипломатії формують фундамент для розуміння її сутності та ролі в системі міжнародних відносин. У науковій літературі дипломатія розглядається як специфічний інструмент реалізації зовнішньої політики держав, що забезпечує координацію інтересів, врегулювання конфліктів і формування міжнародного порядку. Етапи розвитку дипломатії відображають поступову трансформацію її змісту й механізмів. Сучасний етап розвитку дипломатії позначений активною інтеграцією цифрових технологій та нових комунікаційних інструментів, що вплинуло на її функціонування. Перехід до цифрової дипломатії відображає закономірність еволюції, адже вона розширює можливості держав впливати на глобальні процеси через інформаційні ресурси, соціальні мережі та технології штучного інтелекту.

Методологічні підходи до вивчення еволюції дипломатії поєднують історичний, інституційний, порівняльний та міждисциплінарний аналіз. Використання цих підходів дозволяє не лише простежити хронологічну послідовність змін, але й виявити закономірності їхнього впливу на міжнародні відносини. Поєднання класичних теорій міжнародних відносин із сучасними концепціями глобалізації та цифровізації створює комплексне бачення трансформації дипломатії.

Джерельна база дослідження включає широкий спектр наукових праць, аналітичних матеріалів та міжнародно-правових документів, що забезпечує об'єктивність та багатовимірність аналізу. Вона дозволяє не лише оцінити дипломатію як історико-політичний феномен, а й зрозуміти її сучасний стан у контексті цифрових викликів і глобальної безпеки. Отже, теоретико-методологічні засади дають змогу розглядати дипломатію як динамічний і складний процес, що поєднує традицію та інновацію, забезпечуючи сталість міжнародного порядку в умовах змін.

РОЗДІЛ 2

ТРАНСФОРМАЦІЯ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Поняття цифрової дипломатії та її основні напрями

Цифрова дипломатія постала як відповідь на виклики глобалізованого світу та стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що суттєво трансформували традиційні підходи до міжнародних відносин. Вона поєднує класичні інструменти дипломатії з можливостями цифрового простору, забезпечуючи оперативний обмін інформацією, формування іміджу держави у віртуальному середовищі, а також розширення каналів взаємодії з урядами, міжнародними організаціями та громадянами. Сутність цифрової дипломатії полягає не лише у використанні соціальних мереж чи офіційних інтернет-платформ, але й у впровадженні інноваційних стратегій комунікації, які дозволяють державам більш ефективно відстоювати свої інтереси, впливати на світову громадську думку та зміцнювати глобальну безпеку. Її основні напрями охоплюють інформаційний обмін, публічну дипломатію, кібербезпеку та розвиток цифрових інструментів співпраці, що робить даний феномен невід’ємною складовою сучасної зовнішньополітичної практики.

К. Бйола та М. Холмс визначають цифрову дипломатію як форму управління змінами у міжнародній системі, в якій використання цифрових інструментів (особливо соціальних мереж та інформаційно-комунікаційних технологій) трансформує усталені дипломатичні практики, зокрема управління інформацією, стратегічне планування, кризове управління, міжнародні переговори та публічну дипломатію. На їхню думку, цифрова дипломатія – це не лише трансляція повідомлень через нові медіа, а двостороння взаємодія: отримання (слухання, збір даних, моніторинг) та проєкція (поширення повідомлень, формування ідентичності чи іміджу), при

цьому обидва процеси взаємно впливають і формують одне одного [15]. Отже, цифрова дипломатія є стратегічною адаптацією держав та зовнішньополітичних відомств до мінливого технологічного, нормативного й комунікативного середовища.

Сучасний ізраїльський дослідник міжнародних відносин і цифрової дипломатії І. Манор у своїй праці «Цифровізація публічної дипломатії» пропонує визначення, що акцентує на трансформаційних, нормативних та інституційних аспектах цифрової дипломатії. Він вважає, що цифрова дипломатія (або точніше, «цифровізація публічної дипломатії») є довготривалим процесом, у ході якого цифрові технології змінюють не лише інструменти, якими користуються дипломати, але й цінності, робочі норми, процедури та навіть способи самопредставлення і наративи дипломатичних інституцій. На думку І. Манора, йдеться не лише про використання соціальних мереж чи інтернет-платформ, а про зміну самого операційного середовища дипломатії – очікуваної прозорості, швидкості, підключеності та інтерактивності, які по-новому формують відносини між дипломатами, міністерствами закордонних справ і зарубіжними суспільствами [37, с.332].

Сучасний дослідник у сфері міжнародних відносин К. Гейден подає більш описове й контекстуальне визначення у своїй праці «Цифрова дипломатія: теорія та практика», він трактує цифрову дипломатію як перетин дипломатії та цифрових платформ, тобто як спосіб, у який практика і контекст дипломатії змінюються завдяки доступності цифрових платформ для комунікації, збору та аналізу інформації [33, с.126]. Це визначення зосереджує увагу на тому, як дипломати та зовнішньополітичні відомства застосовують цифрові інструменти (такі як соціальні мережі та онлайн-платформи) для взаємодії з іноземними суспільствами, сприяння співпраці та розвитку прозорості. К. Гейден наголошує на подвійній дії цифрової дипломатії: зміни як у способах здійснення дипломатії (практики, платформи, методи), так і в її цілях (залучення, відкритість, аналітика).

Згідно з науковим підходом Т. Краснопольської та І. Милосердної, цифрова дипломатія розглядається як провідна технологія нової публічної дипломатії, що постала під впливом глобалізаційних процесів, розвитку комунікаційних технологій та зростання ролі громадськості у міжнародних справах держав [6, с.14. Авторки підкреслюють, що в умовах жорсткої конкуренції держав за вплив на громадську думку та формування позитивного образу своєї зовнішньої політики відповідно до національних інтересів, саме цифрова дипломатія (або «публічна дипломатія 2.0») стає ключовим інструментом інформаційно-роз'яснювальної роботи в мережі Інтернет. Вона забезпечує діалогічний характер міжнародної комунікації, орієнтується на концепцію «м'якої сили» та сприяє залученню не лише урядових структур, але й культурних, освітніх, наукових і бізнесових інституцій до формування позитивного іміджу держави. На відміну від традиційної публічної дипломатії, цифрова дипломатія передбачає інтерактивність, швидкість поширення повідомлень та значно ефективніші канали зв'язку між різними учасниками глобальної політики XXI ст., дозволяючи державам не тільки зміцнювати міжнародний престиж, а й активно впливати на розвиток транскультурних і міждержавних взаємин.

За визначенням Т. Мірошниченко та Г. Федорової, цифрова дипломатія є новим напрямом публічної дипломатії, основним інструментом якої виступають соціальні мережі, що в умовах глобалізації та особливо під час пандемії COVID-19 набули стрімкого розвитку та масового використання [7, с.59]. Дослідниці підкреслюють, що цифрова дипломатія відкриває перед державами і дипломатичними представництвами можливість швидкого та безпосереднього обміну інформацією, ліквідує часові та просторові бар'єри, робить інформаційний простір децентралізованим і багатоголосим, де кожне джерело може мати альтернативу чи опонента. Авторки вважають, що для сучасних дипломатів соціальні мережі є не лише каналом комунікації з широкими аудиторіями, а й засобом глибшого розуміння внутрішньополітичних процесів у країні перебування, відстеження реакцій

громадян на дії зовнішньополітичного відомства та інструментом впливу на громадську думку з метою формування позитивного іміджу держави. Водночас цифрова дипломатія, на думку науковців, стає важливим комунікаційним засобом у міжнародних відносинах, який і після завершення пандемії здатен зберегти значення як ефективний інструмент міждержавної взаємодії, а також як елемент внутрішньої системи дипломатичних відносин, що дозволяє адаптуватися до тенденцій нової ери світової політики.

На думку А. Рудневої та Ю. Мальованої, цифрова дипломатія в умовах війни з російською федерацією виступає ключовим інструментом формування та зміцнення системи національної безпеки України, оскільки забезпечує нові канали взаємодії з міжнародними партнерами та дозволяє ефективно протидіяти інформаційній війні й дезінформації. Вчені визначають її як комплексну діяльність, що охоплює використання вебсайтів, блогів, соціальних медіа (Twitter, Facebook, Instagram, YouTube, TikTok), електронної дипломатії, а також інформаційних кампаній, які сприяють формуванню позитивного міжнародного іміджу держави та консолідації світової громадської думки щодо російсько-українського конфлікту. Особлива увага приділяється ролі державних та приватних акторів, а також громадянського суспільства у цифрових комунікаціях, які дозволяють Україні посилювати вплив на міжнародну арену й водночас підвищувати стійкість до гібридних загроз. Разом з тим автори наголошують, що цифрова дипломатія потребує високої компетентності дипломатичного корпусу, постійного оновлення знань і навичок, а також захищеності від кібератак і дезінформації, що становлять серйозний виклик для довіри до держави та її стратегічних комунікацій. У такому контексті цифрова дипломатія розглядається як невід'ємний елемент сучасної зовнішньої політики й державного управління, який відкриває нові можливості для забезпечення національної безпеки України в умовах цифровізації та гібридної війни [8, с.112].

Таким чином, цифрова дипломатія – це сучасна форма дипломатичної діяльності, що постала під впливом глобалізаційних процесів та стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і поєднує класичні інструменти дипломатії з можливостями цифрового простору для забезпечення ефективної міжнародної взаємодії. Вона охоплює використання соціальних мереж, інтернет-платформ, блогів, інформаційних кампаній та інших цифрових ресурсів для ведення діалогу з іноземними суспільствами, формування позитивного іміджу держави, зміцнення «м'якої сили» та протидії дезінформації й гібридним загрозам. Науковці підкреслюють, що цифрова дипломатія є не лише інструментом публічної дипломатії («публічна дипломатія 2.0»), а й стратегічним механізмом зовнішньої політики, який дозволяє державам адаптуватися до нових умов міжнародного середовища, оперативно реагувати на виклики, посилювати національну безпеку та впливати на глобальну громадську думку. Її сутність полягає у створенні відкритого, інтерактивного та багатоголосого комунікаційного простору, де ключовими стають швидкість поширення інформації, прозорість, адаптивність і здатність ефективно інтегрувати державні, приватні та громадські зусилля задля досягнення зовнішньополітичних цілей у XXI ст.

Серед основних напрямів цифрової дипломатії варто зазначити публічну дипломатію, що у цифрову епоху набуває особливого значення, адже цифрові платформи, насамперед соціальні мережі, відкривають нові можливості для держав у просуванні власних національних інтересів та формуванні позитивного міжнародного іміджу (Додаток Б). Використання інструментів цифрової комунікації дозволяє дипломатичним установам та урядам ефективніше налагоджувати контакт із зарубіжною аудиторією, забезпечуючи прямий та швидкий канал взаємодії без посередників. Це дає змогу не лише інформувати про внутрішню та зовнішню політику держави, але й вести відкритий діалог з громадянами інших країн, формуючи довіру та зміцнюючи міжкультурне взаєморозуміння. Таким чином, цифрова публічна

дипломатія розглядається як стратегічний інструмент, що поєднує традиційні дипломатичні методи з новітніми технологіями для досягнення зовнішньополітичних цілей [34].

Інформаційна політика та протидія дезінформації стають одними з ключових напрямів цифрової дипломатії, оскільки сучасний інформаційний простір характеризується високою швидкістю поширення контенту та вразливістю до маніпуляцій. Держави стикаються з численними викликами, пов'язаними з появою фейкових новин, дезінформаційних кампаній та інформаційних атак, що можуть суттєво впливати на міжнародні відносини та національну безпеку. У цьому контексті цифрова дипломатія спрямована на моніторинг інформаційних потоків, оперативне реагування на загрози та розробку механізмів протидії маніпуляціям. Вона також передбачає створення достовірних комунікаційних каналів, що формують позитивний імідж держави й одночасно зменшують ефективність дезінформації. Таким чином, інформаційна політика у межах цифрової дипломатії виступає не лише як засіб захисту від зовнішніх інформаційних атак, але й як інструмент активного впливу на глобальний інформаційний порядок.

Кібердипломатія стала одним із ключових напрямів цифрової дипломатії у відповідь на зростання загроз та складності глобального цифрового середовища. Вона охоплює дипломатичне врегулювання питань кібербезпеки, захист критичної інфраструктури, запобігання кібератакам та розробку міжнародних норм і угод щодо поведінки держав у кіберпросторі [38, с.170]. Через кібердипломатію держави ведуть переговори, співпрацюють і обмінюються інформацією з іншими країнами та міжнародними організаціями для встановлення стандартів безпечного, відповідального та мирного використання цифрових мереж. Цей напрям також включає управління кризовими ситуаціями під час кіберінцидентів і створення рамок співпраці для протидії кіберзагрозам, забезпечуючи безпеку та надійність цифрових комунікаційних та інформаційних систем, які є невід'ємною частиною національної безпеки та міжнародних відносин.

Е-консульські послуги є ще одним важливим напрямом цифрової дипломатії, орієнтованим на надання громадянам онлайн-допомоги та сервісів. До них належить електронна обробка віз, видача офіційних довідок та сертифікатів, реєстрації та консульська підтримка, що значно підвищує ефективність, доступність і оперативність діяльності дипломатичних установ. Цифровізація рутинних консульських функцій дозволяє забезпечити швидше обслуговування, зменшити бюрократичні перепони та зміцнити зв'язок держави зі своїми громадянами, навіть якщо вони перебувають за кордоном. Крім того, е-консульські послуги сприяють прозорості та підзвітності дипломатичних інституцій і забезпечують додатковий канал взаємодії, дозволяючи дипломатам зосередитися на стратегічних міжнародних завданнях, одночасно підтримуючи ефективний сервіс для громадян у цифровізованому глобальному середовищі.

Міжнародні переговори в онлайн-форматі стали важливим напрямом цифрової дипломатії, що відображає зростаючу роль технологій у забезпеченні дипломатичної взаємодії між державами. Використання цифрових інструментів, платформ для відеоконференцій та віртуальних просторів дозволяє проводити двосторонні та багатосторонні переговори більш ефективно, зменшувати логістичні обмеження та підтримувати безперервну комунікацію навіть у випадках, коли фізична присутність неможлива. Такий підхід дає змогу дипломатам координувати політичні рішення, обмінюватися інформацією в режимі реального часу та спільно вирішувати проблеми, забезпечуючи прозорість і інклюзивність переговорного процесу. Крім того, онлайн-переговори дозволяють залучати експертів і зацікавлені сторони, створюючи більш гнучкі та адаптивні дипломатичні практики, що відповідають динамічному характеру міжнародних відносин у цифрову епоху [22].

Цифрова економічна дипломатія та культурна й освітня дипломатія є доповнювальними напрямками цифрової дипломатії, що використовують технології для розширення глобального впливу держави. Цифрова

економічна дипломатія спрямована на просування міжнародної торгівлі, залучення інвестицій, підтримку інновацій та розвиток цифрових ринків через онлайн-платформи та цифрові канали комунікації, що дозволяє зміцнювати економічні партнерства, демонструвати конкурентні переваги та ефективно налагоджувати транснаціональні бізнес-взаємодії. Аналогічно, культурна та освітня дипломатія використовує соціальні мережі, віртуальні заходи, онлайн-курси та цифрові кампанії для поширення національної культури, мови та освітніх можливостей, сприяючи взаєморозумінню та формуванню довгострокових відносин із зарубіжними суспільствами. Разом ці напрями демонструють, що цифрова дипломатія виходить за межі традиційного політичного залучення, охоплюючи економічний, культурний та освітній аспекти, і таким чином посилює глобальну присутність та вплив держави всебічно й інтерактивно.

Отже, цифрова дипломатія являє собою сучасну форму дипломатичної діяльності, що поєднує традиційні інструменти міжнародної взаємодії з можливостями цифрових технологій для ефективного просування національних інтересів, формування позитивного міжнародного іміджу та забезпечення безпеки держави. Вона охоплює кілька основних напрямів, серед яких публічна дипломатія через соціальні мережі, інформаційна політика та протидія дезінформації, кібердипломатія, надання е-консульських послуг, проведення міжнародних переговорів в онлайн-форматі, цифрова економічна дипломатія та культурна й освітня дипломатія. Кожен із цих напрямів дозволяє державам адаптуватися до викликів цифрової епохи, оперативно реагувати на глобальні події, залучати різні групи учасників міжнародних відносин і зміцнювати свій вплив на світовій арені, забезпечуючи інтерактивність, прозорість та ефективність дипломатичних комунікацій у XXI ст.

2.2. Соціальні мережі та онлайн-платформи як інструменти зовнішньої політики

Соціальні мережі та онлайн-платформи стали невід'ємним інструментом цифрової дипломатії, що забезпечує новий рівень комунікації між державами та міжнародною спільнотою. Вони дозволяють дипломатам і урядам використовувати сучасні цифрові технології для обміну інформацією, ведення переговорів, представлення політик і стратегій, а також для підтримки взаємодії з громадськістю у глобальному вимірі. Використання таких платформ, як Twitter, Facebook, Instagram, LinkedIn, YouTube та TikTok, дає змогу трансформувати традиційні форми дипломатії, що раніше обмежувалися закритими зустрічами, офіційними нотами та дипломатичними зв'язками, у відкриту й інтерактивну комунікацію в цифровому просторі.

Значення соціальних мереж у дипломатичній практиці полягає у можливості безпосередньо взаємодіяти з міжнародною аудиторією, колегами-дипломатами та громадськістю без посередників у вигляді традиційних медіа. За допомогою цих платформ держави можуть оперативного поширювати офіційні повідомлення, надавати коментарі щодо міжнародних подій, проводити інформаційні кампанії та вести діалог із цільовими групами у реальному часі. Це забезпечує не лише прискорене інформування, а й можливість отримувати зворотний зв'язок від громадян та партнерів, що значно підвищує ефективність дипломатичних комунікацій у сучасному глобалізованому середовищі [30].

Використання соціальних мереж також сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу країни та просуванню її зовнішньополітичних інтересів. Завдяки цифровим платформам держави можуть демонструвати свої культурні, освітні та політичні досягнення, підтримувати програми публічної дипломатії та просувати власні цінності й позиції на глобальній арені. Соціальні мережі дозволяють ефективно впливати на громадську думку, зміцнювати «м'яку силу» країни та

створювати прозору, доступну для міжнародного сприйняття репутацію держави, що особливо важливо в умовах інформаційної війни та глобальної цифровізації дипломатичних процесів.

Дипломатія у соціальних мережах стала ключовим інструментом для держав, що дозволяє безпосередньо взаємодіяти з міжнародною аудиторією, комунікувати позиції країни та підтримувати міжнародну присутність (Додаток В). Уряди та дипломати використовують платформи, такі як Twitter, Facebook, Instagram та LinkedIn, для публікації офіційних заяв, надання своєчасних оновлень щодо внутрішніх і міжнародних подій та ведення діалогу з громадянами, організаціями та іноземними посадовцями. Наприклад, прем'єр-міністр Індії Нарендра Моді часто використовує Twitter для звернень до національної та світової аудиторії, висловлюючи співчуття під час кризових ситуацій, коментуючи міжнародні події та дякуючи громадянам за результати виборів. Подібну практику ведуть президент США Дональд Трамп, який активно комунікує із громадськістю та міжнародною спільнотою через соцмережі, та президент Франції Еммануель Макрон, який використовує цифрові платформи для інформування про політичні ініціативи та міжнародні переговори. Подібним чином українські посадовці та посольства активно застосовують соціальні мережі для оперативного інформування про хід війни з РФ, донесення даних до міжнародних партнерів та протидії дезінформації. Використання цих платформ дозволяє державам обходити традиційні медіа-посередники та встановлювати прозорий канал публічної дипломатії, підвищуючи довіру та міжнародну впізнаваність.

Віртуальна дипломатія означає використання онлайн-інструментів та платформ для проведення дипломатичної діяльності, переговорів та міжнародних форумів без необхідності фізичної присутності. Програми для відеоконференцій, такі як Zoom, Microsoft Teams та Cisco WebEx, дозволяють проводити двосторонні та багатосторонні зустрічі, віртуальні саміти та міжнародні конференції навіть під час глобальних криз або обмежень на подорожі. Наприклад, під час пандемії COVID-19 Європейський Союз провів

численні високорівневі переговори та консультації щодо політики онлайн, підтримуючи дипломатичний діалог незважаючи на закриття кордонів. Крім того, цифрові платформи дають змогу дипломатам з різних регіонів співпрацювати над спільними ініціативами, розробляти угоди та проводити навчальні семінари дистанційно, що розширює участь та знижує витрати, одночасно забезпечуючи оперативну взаємодію ключових учасників. Віртуальна дипломатія таким чином підвищує доступність, ефективність та інклюзивність сучасних дипломатичних процесів [25, с.26].

Цифрова адвокація, кампанії та кібердипломатія є важливими для просування зовнішньополітичних цілей, підтримки політичних ініціатив та захисту національних інтересів у цифровому середовищі. Цифрові кампанії використовують соціальні мережі, блоги, мультимедійний контент та інтерактивні платформи для підвищення обізнаності щодо міжнародних проблем, таких як зміни клімату, права людини або глобальні кризові ситуації в галузі охорони здоров'я. Уряди та дипломати співпрацюють із впливовими особами, експертами та міжнародними організаціями для посилення ефекту цих кампаній та залучення глобальної аудиторії. Наприклад, Україна використовує цифрові кампанії для привернення міжнародної уваги до гуманітарних криз та мобілізації підтримки під час війни з РФ. Паралельно кібердипломатія зосереджена на захисті інформаційного простору, протидії дезінформації та просуванні норм кібербезпеки на міжнародних майданчиках. Держави застосовують заходи кіберзахисту для охорони конфіденційної дипломатичної інформації та реагування на цифрові загрози, забезпечуючи достовірність і надійність інформаційних кампаній. Разом ці інструменти демонструють, як цифрові технології дозволяють державам проєктувати вплив, мобілізувати підтримку та реалізовувати зовнішньополітичні цілі в умовах глобальної взаємозалежності.

Соціальні мережі та онлайн-платформи доповнюються різноманітними технологічними інструментами, які підвищують ефективність цифрової

дипломатії (Додаток Г). Інструменти управління контентом, такі як WordPress та Drupal, дозволяють дипломатичним представництвам централізовано вести офіційні вебсайти, публікувати актуальні новини, оголошення та звіти. Платформи для планування та аналітики соціальних мереж, такі як Hootsuite, Buffer та Sprout Social, дають змогу координувати публікації на різних майданчиках, відстежувати рівень взаємодії та оцінювати ефективність цифрових кампаній.

Інструменти перекладу та аналізу даних, такі як Google Translate, DeepL, Power BI та Tableau, розширюють можливості дипломатів у багатомовному спілкуванні та прийнятті обґрунтованих рішень. Перекладацькі сервіси дозволяють швидко донести інформацію до міжнародної аудиторії різними мовами, а аналітичні платформи допомагають обробляти великі обсяги даних, створювати інтерактивні візуалізації та оцінювати результати дипломатичних ініціатив. Варто зазначити, що у сучасній цифровій дипломатії сервіси типу Google Translate чи DeepL використовуються для оперативного розуміння змісту тексту або попередньої підготовки матеріалів, але офіційні заяви, міжнародні документи чи переговори завжди перевіряються кваліфікованими перекладачами. Їхня роль – прискорити роботу, допомогти дипломатам орієнтуватися в багатомовному середовищі, але не замінити людський контроль.

У сукупності соціальні платформи, відеоконференції, аналітичні та перекладацькі інструменти формують комплексну систему цифрової дипломатії, яка дозволяє державам підвищити оперативність, прозорість і впливовість зовнішньополітичних комунікацій. Вони сприяють більш ефективному формуванню іміджу країни, мобілізації підтримки міжнародних партнерів та реалізації зовнішньополітичних цілей у цифровому середовищі. Сучасна дипломатія завдяки цим технологіям перетворюється на динамічний, інтерактивний та доступний процес, що відповідає викликам глобалізованого світу [48].

Отже, соціальні мережі та онлайн-платформи стали важливими інструментами сучасної цифрової дипломатії, забезпечуючи державам нові можливості для комунікації з міжнародною аудиторією, дипломатичними колами та громадськістю. Вони дозволяють оперативно поширювати офіційні заяви, брати участь у глобальних дискусіях, проводити віртуальні переговори та конференції, а також реалізовувати цифрові інформаційні кампанії для підтримки зовнішньополітичних ініціатив. Використання платформ, таких як Twitter, Facebook, Instagram, LinkedIn, YouTube та TikTok, у поєднанні з аналітичними та контент-менеджмент інструментами, забезпечує ефективне управління комунікацією, формування позитивного іміджу країни та зміцнення її soft power. Разом із віртуальною дипломатією, цифровими кампаніями та заходами кібербезпеки соціальні мережі сприяють підвищенню прозорості, доступності та оперативності зовнішньополітичної діяльності держави в умовах глобальної цифровізації та інформаційної взаємозалежності.

2.3. Роль штучного інтелекту, великих даних та кібербезпеки в дипломатичній діяльності

У сучасних умовах цифрової трансформації дипломатія дедалі більше інтегрує новітні технології, що змінюють традиційні підходи до міжнародної комунікації та прийняття рішень. Використання штучного інтелекту та аналітики великих даних відкриває нові можливості для прогнозування глобальних процесів, оцінки ризиків та розробки стратегій зовнішньої політики. Водночас зростає значення кібербезпеки, адже дипломатичні структури стають мішенню для кібератак та інформаційних маніпуляцій, що можуть впливати на міжнародну стабільність (Додаток Д).

Штучний інтелект став справжньою трансформаційною силою в сучасній дипломатії, радикально змінюючи традиційні підходи до міжнародних відносин. Традиційно дипломатія базувалася на людських

переговорах, персональних контактах, дипломатичних компромісах і стратегічній комунікації. Проте поява ШІ додає новий вимір, адже дозволяє державам обробляти величезні обсяги даних у реальному часі, моделювати сценарії майбутніх подій та здійснювати розширений ситуаційний аналіз. Це означає, що прийняття рішень у сфері зовнішньої політики більше не обмежується інтуїцією та досвідом окремих дипломатів, воно стає значно більш аналітичним і підкріпленим цифровими доказами.

Завдяки можливостям ШІ уряди отримують доступ до нових інструментів прогнозування та оцінки ризиків. Аналіз соціальних медіа, громадських настроїв, економічних показників, а також сигналів безпеки дозволяє дипломатам передбачати потенційні кризи, швидше реагувати на зміни в міжнародному середовищі та виявляти нові можливості для багатосторонньої співпраці. Наприклад, обробка великих масивів даних може показати тенденції у політичних рухах або економічних блоках, які ще не відображені у класичних аналітичних звітах. Це значно підвищує стратегічну гнучкість держав і дозволяє формувати політику, що базується на точних даних, а не лише на традиційних дипломатичних практиках.

Водночас ШІ змінює і структуру міжнародних відносин. Традиційні альянси, союзи та платформи дипломатичних переговорів тепер взаємодіють із цифровими системами, які відстежують глобальні тенденції, оцінюють потенційні загрози та пропонують оптимальні сценарії дій. Такі технології сприяють підвищенню ефективності координації між державами, міжнародними організаціями та регіональними блоками, а також полегшують інтеграцію інформації з різних джерел. Водночас це створює нові виклики: держави, що відстають у розвитку ШІ, ризикують залишитися залежними від технологічних лідерів, що впливає на їхню дипломатичну автономію та стратегічні позиції у світі.

Особливо важливо, що ШІ розширює когнітивні та аналітичні можливості дипломатів. Завдяки інструментам обробки даних, прогнозування та моделювання сценаріїв, фахівці з міжнародних відносин

можуть не лише швидше реагувати на глобальні виклики, а й формувати більш комплексні та довгострокові стратегії. Крім того, ШІ допомагає балансувати між економічними, політичними та безпековими аспектами зовнішньої політики, надаючи можливість державам приймати рішення, що враховують комплексний контекст подій. Таким чином, ШІ стає стратегічним інструментом, який не лише підтримує прийняття рішень, а й перетворює дипломатію на більш аналітичну, передбачувану та ефективну сферу міжнародних відносин [56, с.102].

Штучний інтелект у глобальному контексті виходить за межі простого інструменту обробки даних і стає ключовим чинником геополітичної конкуренції. Країни, що першими розгортають масштабні програми впровадження ШІ, отримують стратегічні переваги, які виходять далеко за межі економічної сфери. Прикладом цього є Китай із його ініціативою «Цифровий Шовковий шлях», що інтегрує ШІ разом із суміжними технологіями, такими як 5G та квантові обчислення, для створення глобальної цифрової інфраструктури [53]. Така стратегія дозволяє країні не лише експортувати технології, а й формувати стандарти, контроль над даними та норми використання цифрових платформ у світовому масштабі, що суттєво впливає на баланс сил у міжнародній системі.

Використання ШІ у поєднанні з технологіями спостереження та кібербезпеки надає Китаю можливість поширювати політичний вплив за межами власної території. Експорт цих рішень у країни, що розвиваються, створює своєрідну технологічну залежність, завдяки якій прийняття рішень та формування політичних норм у кіберпросторі все частіше відбувається під впливом держави-постачальника технологій. Це фактично встановлює нову форму «цифрової колонізації», коли технологічний контроль стає складовою зовнішньополітичного інструментарію, а ШІ набуває ваги дипломатичного ресурсу, здатного змінювати міжнародні альянси та структури впливу.

Для інших глобальних гравців, таких як США та ЄС, відсутність аналогічної централізованої ініціативи призвела до фрагментарних і

переважно приватно-орієнтованих стратегій. Багато рішень щодо розвитку ШІ та пов'язаних технологій ухвалюються корпораціями, що створює дисбаланс між державними інтересами та комерційними пріоритетами. У результаті геополітична конкуренція у сфері ШІ відбувається не лише на рівні держав, а й через приватні корпорації, які стають потужними міжнародними акторами. Це підкреслює, що ШІ здатний змінювати не лише технологічні, але й політичні та дипломатичні карти світу, адже контроль над ключовими цифровими ресурсами визначає стратегічні переваги у глобальній політиці.

Штучний інтелект, завдяки своїй універсальній природі та подвійним цивільно-військовим застосуванням, стає важливим чинником національної безпеки, що підсилює прояви технонаціоналізму. Держави дедалі частіше сприймають контроль над ключовими технологіями ШІ як стратегічну необхідність для забезпечення власної безпеки та економічної стабільності. Це стимулює захисні заходи щодо національного ринку, обмежує доступ іноземних компаній і створює бар'єри для трансферу технологій. В умовах такої політики міжнародні відносини починають визначатися не лише традиційними дипломатичними інструментами, а й технологічними пріоритетами, що формують нові лінії напруженості та конкуренції між державами.

Протекціоністські кроки в сфері ШІ проявляються у конкретних економічних і політичних діях, таких як виключення китайських компаній на кшталт Huawei із критичної інфраструктури 5G у США та ЄС, контроль за іноземними інвестиціями в стратегічні галузі та запровадження податкових або регуляторних бар'єрів. Такі дії мають не лише економічний, а й дипломатичний вимір: вони сигналізують про готовність держав захищати власний технологічний суверенітет та впливати на глобальні стандарти. У цьому сенсі дипломатія змінює свою природу – від інструменту кооперації та переговорів до механізму врегулювання технологічних суперечок і забезпечення стратегічної автономії [32].

Напруження між державними та ринковими моделями розвитку ІІІ, зокрема між централізованим підходом Китаю та більш ринково орієнтованими моделями США та ЄС, створює структурні виклики для міжнародних відносин. Різні підходи до регуляції, безпеки даних, інтелектуальної власності та етичних стандартів формують фрагментовану технологічну екосистему, де доступ до знань, алгоритмів і даних стає предметом геополітичної конкуренції. Це ускладнює формування спільних правил гри на глобальному рівні та підкреслює важливість нових дипломатичних інструментів, здатних забезпечити баланс між національними інтересами та міжнародним співробітництвом.

Фрагментація технологічних екосистем у сфері ІІІ може стати серйозним бар'єром для глобальної кооперації, оскільки різні держави прагнуть захистити власні національні інтереси, стандарти та технологічні здобутки. Кожна велика країна, яка розвиває ІІІ у відриві від інших гравців, створює ризик несумісності систем, що ускладнює обмін даними, стандартизованими алгоритмами та спільними протоколами безпеки. Це особливо критично у сферах, де необхідна швидка координація, наприклад, у кібербезпеці, кризовому реагуванні або управлінні глобальними медичними та кліматичними загрозами. В таких умовах дипломатія набуває нового значення, вона повинна виступати посередником у формуванні спільних технічних та етичних стандартів, здатних поєднати національні пріоритети із глобальними потребами.

З іншого боку, певний рівень фрагментації має свої переваги. Різноманітність підходів до розвитку ІІІ може стимулювати інновації, зменшувати системні ризики та підвищувати стійкість глобальної технологічної інфраструктури. Держави, які експериментують з власними моделями управління даними та алгоритмами, можуть уникнути потенційних вразливостей, що виникають при повній уніфікації технологій. Проте надмірна роз'єднаність створює неефективність, призводить до дублювання ресурсів і обмежує потенціал міжнародної торгівлі та співпраці. У такому

контексті дипломатія стає інструментом не лише політичних компромісів, а й технічного посередництва між державами, спрямованого на забезпечення інтероперабельності критичних систем [51, с.343].

Особливо гостро ця проблема проявляється у питаннях кібербезпеки та управління даними. Несумісні стандарти у різних регіонах можуть ускладнити обмін інформацією про кіберзагрози, відстеження пандемій або реагування на надзвичайні ситуації. Дипломатичні зусилля у таких умовах повинні включати створення прозорих механізмів координації та взаємного обміну даними, формування спільних етичних рамок для використання ІІІ та підтримку довіри між державами. Без таких підходів міжнародна співпраця ризикує залишитися фрагментарною, а потенційні переваги глобального ІІІ – частково втраченими.

У підсумку, ІІІ підкреслює потребу у новому типі технологічної дипломатії, яка інтегрує державних і недержавних акторів на багатьох рівнях управління. Громадські організації, приватні корпорації, наукові інститути та уряди повинні брати участь у формуванні етичних, технічних та безпекових стандартів ІІІ. Гібридна природа цієї технології, що поєднує величезний потенціал розвитку та ризики зловживань, вимагає дипломатичних інновацій. Побудова «багаторівневої, багатосторонньої» моделі співпраці дозволила б світовій спільноті максимально використати переваги ІІІ й мінімізувати загрози. Такий підхід є складним у нинішньому середовищі недовіри та геополітичного суперництва, проте стає дедалі необхіднішим, якщо дипломатія хоче відповідати технологічним реаліям ХХІ ст.

2.4. Приклади використання цифрових технологій у публічній дипломатії провідних країн світу

У сучасному світі цифрові технології стали невід'ємною складовою публічної дипломатії, дозволяючи державам більш ефективно комунікувати

зі світовою аудиторією, формувати позитивний імідж та просувати національні інтереси. Провідні країни активно використовують інноваційні цифрові платформи, соціальні медіа та аналітичні інструменти для взаємодії з громадськістю за кордоном, моніторингу міжнародних тенденцій та швидкого реагування на глобальні виклики. Вивчення конкретних прикладів застосування цифрових технологій у публічній дипломатії провідних держав дозволяє визначити ключові стратегії, інструменти та ефективність їхнього впливу на формування міжнародного іміджу, а також розкрити нові можливості та ризики цифрової трансформації дипломатичних практик.

У сучасних умовах глобалізованого інформаційного середовища США розглядають цифрову дипломатію як один із головних інструментів здійснення зовнішньополітичних комунікацій. Інституціалізація цифрової політики та дипломатії в межах Державного департаменту США відображена в стратегічних документах, зокрема в «International Cyberspace and Digital Policy Strategy 2021-2025» [55] та звіті з публічної дипломатії за 2023 р. [10]. Ці документи визначили пріоритетність цифрових комунікацій для забезпечення ефективної присутності США у міжнародному інформаційному просторі, посилення прозорості зовнішньополітичних намірів та зміцнення довіри з боку закордонної аудиторії. Таким чином, цифрова дипломатія для США є не лише інструментом комунікації, а й стратегічним компонентом міжнародної політики.

Станом на 2025 р. використання цифрових технологій у публічній дипломатії США за другої адміністрації Дональда Трампа стало важливим елементом модернізації дипломатичної діяльності. У цей період особливо загострилася конкуренція у глобальному інформаційному просторі, де провідні авторитарні держави активно застосовували медійні та цифрові інструменти для підриву демократичних цінностей, посилення поляризації та поширення пропаганди. У відповідь американська публічна дипломатія почала орієнтуватися не лише на створення позитивного іміджу країни чи культурні обміни, а й на стратегічні завдання забезпечення національної

безпеки. Особлива увага приділялася оперативній присутності у цифровому середовищі – соціальних мережах, мобільних застосунках і нових медіаплатформах, що дозволяло охоплювати широкі аудиторії у реальному часі та ефективно протидіяти дезінформаційним кампаніям.

Важливу роль у трансформації дипломатичної діяльності відіграли інструменти штучного інтелекту та цифрової аналітики. Нові технології забезпечили можливість швидкого опрацювання великих обсягів інформації, створення багатомовних перекладів і підготовки медіаоглядів у найкоротші терміни. Це дозволило дипломатичним структурам зосередити людські ресурси на стратегічних напрямках: взаємодії з журналістами, експертами, інфлюенсерами та лідерами думок. Одночасно впроваджувалася система централізованого збору та зберігання даних для моніторингу, аналізу й оцінювання ефективності дипломатичних кампаній. Такі заходи були узгоджені з рекомендаціями *Cyberspace Solarium Commission Report (2024)*, який акцентував на необхідності посилення інформаційної безпеки у глобальному вимірі [11].

Суттєве значення надавалося інституційному забезпеченню впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику. Для цього активно розвивалася система підготовки кадрів, орієнтована на опанування сучасних медіаінструментів, штучного інтелекту та методів цифрової аналітики. Публічна дипломатія почала розглядатися як комплексний механізм, інтегрований як у зовнішню, так і у внутрішню політику США. Зокрема, зростала увага до роботи з американською аудиторією, оскільки іноземні уряди та неурядові актори все активніше використовували інформаційні канали для впливу всередині країни. Це зумовило розвиток партнерств із місцевими громадами, освітніми закладами та бізнесом, що зміцнювало легітимність і прозорість дипломатичної діяльності.

Окремим напрямом стало оновлення діяльності американських медіаагентств, підпорядкованих *U.S. Agency for Global Media (USAGM)*, які відповідали за глобальне поширення інформації. Їхня модернізація

передбачала технологічне оновлення інфраструктури, розширення можливостей цифрової дистрибуції контенту та посилення підтримки незалежних медіа у регіонах, де активно діяли інформаційні операції конкурентів США [52]. Таким чином, цифрові технології стали невід'ємним елементом публічної дипломатії, забезпечивши швидкість і масштабність комунікацій, поглиблений аналіз даних та ширший доступ до міжнародних і внутрішніх аудиторій. Використання штучного інтелекту, цифрової аналітики та новітніх медіаплатформ дозволило суттєво підвищити ефективність дипломатичної діяльності та зберегти провідні позиції США у глобальному інформаційному просторі.

Європейський Союз протягом останніх років стикається із систематичними викликами, пов'язаними з дезінформаційними кампаніями, зокрема з боку державних і недержавних акторів, пов'язаних з Російською Федерацією. Такі інформаційні операції спрямовані на підрив демократичних процесів у ЄС, зокрема виборів, на дискредитацію зовнішньої політики та підрив легітимності самого ЄС. У відповідь на ці загрози Європейська служба зовнішніх дій (European External Action Service – EEAS) започаткувала ініціативу EUvsDisinfo, яка у 2023-2024 рр. стала ключовим елементом цифрової публічної дипломатії ЄС [24]. Вона спрямована не лише на забезпечення інформаційної безпеки всередині ЄС, а й на формування його позитивного міжнародного іміджу як прозорого та орієнтованого на факти глобального актора.

EUvsDisinfo функціонує як доступна у відкритому доступі онлайн-база даних, що регулярно оновлюється (щотижня) та містить систематизовані випадки поширення дезінформації різними мовами. У своїй роботі платформа використовує цифрові інструменти моніторингу, методи обробки природної мови та аналітику соціальних медіа для ідентифікації та маркування неправдивих наративів. Важливо, що проєкт не обмежується лише каталогізацією: він пропонує публічні звіти зі спростуваннями, інфографіку та комунікаційні кампанії, які поширюються серед журналістів,

громадянського суспільства та іноземної аудиторії. Ці матеріали доступні на соціальних платформах (Twitter/X, Facebook, Instagram) 24 мовами ЄС, що значно підвищує охоплення та вплив.

EUvsDisinfo є не лише технічним інструментом, а й важливим проявом цифрової «м'якої сили» ЄС. Завдяки викриттю маніпулятивних наративів та пропозиції перевіреної інформації, ЄС позиціонує себе як глобального лідера у сфері інформаційної доброчесності. Багатомовний характер ініціативи гарантує доступність достовірних даних не лише для громадян ЄС, але й для міжнародної аудиторії, особливо у країнах Східного партнерства, на Західних Балканах та в Африці. Це підвищує авторитет ЄС як захисника демократичної стійкості та надійного партнера у протидії авторитарній пропаганді.

Напередодні виборів до Європейського парламенту 2024 р. EUvsDisinfo провів цільові онлайн-кампанії, спрямовані на спростування неправдивих тверджень щодо втручання у вибори, міграційної політики та енергетичної безпеки. Платформа задокументувала сотні нових випадків дезінформації, пов'язаних із війною росії проти України, що зміцнило солідарність ЄС із Києвом. Партнерство з незалежними журналістами та фактчекерами у таких країнах, як Грузія, Молдова та Сербія, продемонструвало прагнення ЄС розвивати медіаграмотність за межами власних кордонів. EEAS інтегрувала результати роботи EUvsDisinfo у діяльність «Цифрової дипломатичної робочої групи», яка навчала дипломатів методам використання даних для ефективної взаємодії з міжнародною онлайн-аудиторією.

Даний кейс свідчить, що цифрові технології значно розширюють інструментарій публічної дипломатії. Традиційні дипломатичні заяви посольств тепер поєднуються з оперативним моніторингом інформаційного простору. Публічне спростування забезпечує довіру завдяки прозорості та протидіє сприйняттю офіційних заяв як пропаганди, адже ґрунтується на перевірених фактах. Створення спільних інформаційних інфраструктур (баз

даних, мереж фактчекінгу) підвищує транскордонну стійкість до дезінформації, що саме по собі є значним дипломатичним досягненням ЄС.

Китайська ініціатива «Цифровий Шовковий шлях» у 2023-2024 рр. стала одним із найбільш показових прикладів застосування цифрових технологій у сфері публічної дипломатії. У межах ширшої стратегії «Один пояс, один шлях» Пекін акцентував увагу на експорті цифрової інфраструктури – технологій 5G, «розумних міст», платформ електронної комерції та систем спостереження [21]. Ці проєкти мали не лише техніко-економічне, але й стратегічне значення, оскільки формували інформаційні екосистеми та комунікаційні мережі країн-партнерів. Вбудовуючи китайські стандарти та технологічні рішення у національні інфраструктури, Китай забезпечував собі довгостроковий вплив і зміцнював власну присутність у цифровому просторі держав-учасниць.

Технологічний вимір «Цифрового Шовкового шляху» функціонує як інструмент м'якої сили та трансферу норм. Інвестуючи у розвиток 5G-мереж, хмарних сервісів та цифрових платформ, Китай забезпечував партнерські країни високошвидкісним зв'язком і цифровими послугами, часто недоступними від західних постачальників за співмірними витратами. Важливо, що такі проєкти супроводжувалися програмами підготовки місцевих фахівців, державних службовців і регуляторів, у результаті чого китайські технічні стандарти та моделі управління поступово інтегрувалися у національні інституції. Таким чином формується новий тип «цифрової дипломатії», де вплив здійснюється не стільки через культурні обміни чи політичні заяви, скільки через експорт технологічних екосистем, які визначають параметри розвитку суспільств.

З точки зору публічної дипломатії, «Цифровий Шовковий шлях» водночас посилює глобальний наратив Китаю та підвищує його міжнародну легітимність. Представляючи себе як рушійну силу цифрової модернізації, Пекін просуває ідею «взаємовигідного співробітництва», позиціонуючи технологічний експорт як шлях до економічного зростання та соціального

прогресу для країн Африки, Південно-Східної Азії, Близького Сходу та Латинської Америки. Паралельно китайські цифрові платформи, інтегровані у проекти партнерів, забезпечують контроль за потоками інформації та дозволяють Пекіну більш ефективно впливати на формування громадської думки за кордоном. Це зміцнює позиції КНР як держави, що претендує на роль глобального лідера у сфері цифрової дипломатії.

Розширення «Цифрового Шовкового шляху» у 2023-2024 рр. водночас актуалізувало питання геополітичних і дипломатичних наслідків використання цифрових технологій у міжнародних відносинах. Держави, які інтегрують китайську інфраструктуру, схильні підтримувати позиції Пекіна на міжнародних форумах, зокрема у питаннях інтернет-управління, суверенітету даних та кіберрегулювання. Поширення технологій спостереження і «розумних міст» у деяких випадках може сприяти укріпленню авторитарних практик у партнерських країнах, що викликає занепокоєння на Заході. Водночас із точки зору Китаю ці процеси є прикладом того, як цифрові технології перетворюються на інструмент дипломатії нового покоління, що поєднує експорт інфраструктури та публічну дипломатію в єдину стратегію глобального впливу.

Ініціатива «Korea Week» у 2024 р. є яскравим прикладом використання цифрових технологій у публічній дипломатії Республіки Корея (РК). Міністерство закордонних справ РК спільно з дипломатичними місіями організувало масштабну культурну програму, яка охопила понад 350 подій у більш ніж 150 країнах [12]. Основна мета цього проєкту полягала у просуванні корейської культури – К-поп, К-drama, національної кухні та технологічних досягнень країни. Використання цифрових платформ, прямих трансляцій та соціальних мереж дозволило значно розширити охоплення аудиторії, включно з тими країнами та регіонами, де фізична присутність дипломатичних представництв обмежена. Таким чином, «Korea Week» демонструє, як державна культурна дипломатія інтегрує цифрові технології для створення глобального впливу.

Цифрові інструменти в рамках «Korea Week» виконували функцію посилення міжнародного іміджу країни. Прямі трансляції культурних подій, інтерактивні онлайн-заходи та відео-контент у соціальних мережах дозволяли охоплювати мільйони користувачів по всьому світу у режимі реального часу. Використання таких платформ, як YouTube, Instagram, TikTok та Facebook, дозволяло не лише демонструвати культурні продукти, але й залучати аудиторію до інтерактивної взаємодії: конкурси, голосування, коментарі та участь у віртуальних подіях створювали ефект присутності та підвищували залученість. Таким чином цифрові технології перетворили традиційну культурну дипломатію на динамічний інструмент глобальної комунікації.

З точки зору публічної дипломатії, «Korea Week» поєднує онлайн- та офлайн-формати, що створює ефект мультиплатформенності. Офлайн-заходи, такі як концерти, виставки та майстер-класи, підтримувалися одночасними цифровими трансляціями та інтерактивними кампаніями у соцмережах. Це дозволило створити єдину інформаційну екосистему, де фізична присутність доповнювалася цифровим охопленням, а культурний меседж поширювався за межі локальних аудиторій. Такий підхід підвищує ефективність культурної дипломатії, оскільки дозволяє масштабувати вплив і забезпечує безперервний контакт з міжнародною аудиторією.

Практичні результати застосування цифрових технологій у рамках «Korea Week» включають збільшення глобальної видимості корейської культури та формування позитивного іміджу держави. Завдяки інтеграції цифрових платформ, події програми отримали широку міжнародну оглядовість, що сприяло залученню до корейської культури нових аудиторій і створенню ефекту культурної присутності без фізичного перебування. Крім того, регулярні аналітичні оцінки охоплення та взаємодії з аудиторією дозволяли коригувати контент і підходи до комунікації, що підвищувало ефективність публічної дипломатії. Цей кейс демонструє, що цифрові технології стають важливим інструментом сучасної культурної дипломатії,

здатним поєднувати розвиток міжнародного іміджу, культурного впливу та технологічної інноваційності.

Отже, приклади використання цифрових технологій у публічній дипломатії провідних країн світу свідчать, що цифровий вимір поступово перетворився на ключовий інструмент зовнішньополітичної комунікації та просування національних інтересів. США акцентують на поєднанні штучного інтелекту, кібербезпеки та стратегічних комунікацій для протидії дезінформації; ЄС формує комплексні програми з медіаграмотності та захисту інформаційного простору; Китай активно застосовує цифрові платформи для проєкції «м'якої сили» та просування власного геополітичного порядку денного. Така практика демонструє, що сучасна публічна дипломатія вже не обмежується традиційними каналами комунікації, а спирається на інтеграцію цифрових інструментів, що забезпечує швидкість, глобальний масштаб охоплення та адаптивність у протидії сучасним інформаційним загрозам.

Висновки до розділу 2

Узагальнюючи розгляд трансформації дипломатії в умовах цифрових технологій, варто підкреслити, що цифрова дипломатія стала не лише новим інструментарієм, а й концептуальною основою сучасної зовнішньополітичної діяльності. Її сутність полягає у поєднанні традиційних дипломатичних практик з новітніми цифровими ресурсами, що забезпечує швидкість, масштабність і гнучкість комунікацій. Основними напрямками розвитку цифрової дипломатії виступають публічна дипломатія, цифрова комунікація, кібербезпека, цифрові платформи для багатосторонніх переговорів та використання великих даних для прийняття рішень. Це свідчить про системний характер її впливу на сучасні міжнародні відносини.

Соціальні мережі та онлайн-платформи перетворилися на ключові канали зовнішньополітичної комунікації, дозволяючи державам формувати позитивний міжнародний імідж, доносити політичні меседжі та оперативно реагувати на інформаційні виклики. Завдяки інтерактивності та широкому

охопленню аудиторії, вони створюють новий рівень взаємодії між дипломатичними структурами та іноземними суспільствами. При цьому держави вимушені враховувати ризики цифрового середовища – поширення дезінформації, маніпуляцій та кібератак, що робить цифрові комунікації водночас і можливістю, і викликом для дипломатії.

Окрему увагу слід приділити ролі штучного інтелекту, великих даних та кібербезпеки у дипломатичній діяльності. Ці технології дозволяють проводити поглиблений аналіз суспільних настроїв, прогнозувати розвиток міжнародних подій та ефективніше вибудовувати інформаційні кампанії. Використання ШІ забезпечує багатомовність комунікацій, прискорює вироблення аналітичних матеріалів та підтримує процес прийняття рішень на основі даних. Водночас кібербезпека стає критично важливим чинником захисту як внутрішньої, так і міжнародної комунікації, адже кібератаки здатні підірвати довіру до державних інституцій і створити серйозні політичні ризики.

Практика провідних країн світу свідчить, що цифрові технології вже інтегровані у публічну дипломатію на різних рівнях. ЄС зосередився на протидії дезінформації та захисті демократичних інститутів через платформи моніторингу; Китай використовує цифрову інфраструктуру як елемент геополітичного впливу в межах «Цифрового шовкового шляху»; Південна Корея поєднує цифрові інструменти з культурною дипломатією, а США впроваджують комплексні цифрові стратегії для зміцнення власних позицій у глобальному інформаційному просторі. Ці приклади демонструють різноманітність моделей цифрової дипломатії, що відображає як національні пріоритети, так і особливості геополітичного контексту.

Таким чином, трансформація дипломатії в умовах цифрових технологій є незворотним процесом, який змінює як форми, так і зміст міжнародної взаємодії. Цифрова дипломатія стає інструментом не лише комунікації, а й формування нових стандартів міжнародної безпеки, прозорості та довіри.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ

3.1. Переваги та ризики цифровізації дипломатичної діяльності

Цифровізація дипломатичної діяльності стає одним із ключових чинників трансформації сучасної зовнішньої політики, дозволяючи державам ефективніше комунікувати, оперативно реагувати на глобальні події та використовувати аналітичні можливості великих даних і штучного інтелекту. Водночас інтеграція цифрових технологій у дипломатичну практику створює нові виклики, пов'язані з кібербезпекою, захистом персональних даних, етичними та правовими аспектами використання алгоритмів і платформ для прийняття рішень.

Інтеграція цифрових інструментів у дипломатичну діяльність значно посилила можливості комунікації та охоплення аудиторії (Додаток Е). Платформи, такі як соціальні мережі, онлайн-форуми та спеціалізовані дипломатичні портали, дозволяють дипломатам безпосередньо взаємодіяти з глобальною аудиторією у реальному часі, долаючи географічні та часові бар'єри. Така пряма взаємодія сприяє прозорості, зміцнює зусилля з публічної дипломатії та підтримує культурний обмін, забезпечуючи безперервний потік інформації про політику, ініціативи та цінності країни. Крім того, цифрові комунікації дозволяють дипломатам адаптувати повідомлення для конкретних аудиторій, підвищуючи їхню ефективність і дозволяючи точніше працювати з різними міжнародними спільнотами. По суті, ці інструменти трансформували традиційну односторонню дипломатичну комунікацію у інтерактивний, багатовимірний діалог, який охоплює ширші аудиторії, ніж будь-коли раніше.

Ще однією ключовою перевагою цифровізації дипломатії є можливість ухвалювати рішення на основі даних. Використання аналітики великих даних

та штучного інтелекту (ШІ) дозволяє дипломатичним установам збирати, обробляти та аналізувати величезні обсяги інформації з різних джерел, включно з трендами у соціальних мережах, новинними матеріалами та опитуваннями громадської думки. Ця аналітична здатність підтримує розробку політики на основі доказів та стратегічне планування, даючи дипломатам змогу ухвалювати обґрунтовані рішення з високою точністю та прогнозованістю. Виявляючи закономірності, передбачаючи потенційні кризи та розуміючи настрої аудиторії, аналітика на основі ШІ створює міцну основу для формування зовнішньої політики та підвищення ефективності дипломатичних втручань.

Цифрові технології також сприяють підвищенню ефективності та оптимізації ресурсів у дипломатичній діяльності. Автоматизація рутинних завдань, таких як моніторинг медіа, переклади документів та підготовка звітів, зменшує адміністративне навантаження на дипломатів. Це дозволяє їм приділяти більше часу стратегічним переговорам, налагодженню контактів та роботі на високому рівні. Крім того, цифрові інструменти для організації робочих процесів і платформи для спільної роботи спрощують внутрішню комунікацію та координацію, мінімізуючи дублювання функцій та підвищуючи операційну ефективність. Загалом, впровадження таких технологій допомагає дипломатичним місіям ефективніше розподіляти людські та фінансові ресурси, покращуючи загальну продуктивність дипломатичних установ.

Ще однією суттєвою перевагою цифровізації є можливість оперативного реагування в кризових ситуаціях. Цифрові інструменти дозволяють миттєво поширювати критично важливу інформацію, забезпечувати швидку координацію між зацікавленими сторонами та своєчасно реагувати під час конфліктів, надзвичайних ситуацій або кампаній дезінформації. Соціальні мережі, аналітика в реальному часі та платформи управління кризами дають змогу дипломатам постійно моніторити ситуацію та оперативно публікувати офіційні заяви чи настанови. Така швидка реакція

не лише зменшує наслідки надзвичайних подій, але й зміцнює довіру громадськості до дипломатичних інституцій і підсилює здатність держави захищати свої інтереси на глобальній арені.

Нарешті, цифрові технології сприяють посиленню співпраці та обміну знаннями у дипломатичних мережах. Платформи для внутрішньої комунікації та управління інформацією дозволяють дипломатам ефективно координувати дії всередині місій та між ними, ділитися кращими практиками та використовувати колективний досвід. Цифрові інструменти також полегшують міжнародну співпрацю, дозволяючи реалізовувати спільні ініціативи, проводити віртуальні зустрічі та координувати політичні дії між державами та багатосторонніми організаціями. Створюючи взаємопов'язану цифрову екосистему, дипломатія стає більш гнучкою, інформованою та адаптивною, зміцнюючи відносини як на національному, так і на міжнародному рівні. Таким чином, цифровізація не лише підвищує операційну ефективність, а й зміцнює загальні можливості дипломатичних інституцій у вирішенні складних глобальних завдань.

Зростання цифровізації дипломатичної діяльності приносить значні ризики у сфері кібербезпеки. Оскільки дипломатичні комунікації, конфіденційні документи та операційні системи переходять в онлайн-простір, вони стають мішенню для хакерських атак, кіберрозвідки та інших шкідливих дій. Державні актори, хактивісти та організовані злочинні групи можуть намагатися отримати несанкціонований доступ до конфіденційної інформації, порушити роботу дипломатичних каналів або маніпулювати потоками комунікацій. Кампанії з дезінформації, що проводяться через соціальні мережі та цифрові платформи, також можуть підривати довіру, спотворювати громадську думку та впливати на зовнішньополітичні результати. Такі кіберзагрози потребують комплексних заходів безпеки, постійного моніторингу та оперативних механізмів реагування для захисту як операційної цілісності, так і національних інтересів у цифровому середовищі.

Цифровізація дипломатичної діяльності відкриває нові можливості, але водночас породжує низку суттєвих ризиків, зокрема у сферах етики, права та безпеки. Особливо це стосується застосування штучного інтелекту (ШІ) та автоматизованого прийняття рішень, коли алгоритми впливають на оцінку ситуацій і рекомендації щодо політики. Питання відповідальності та прозорості стають надзвичайно актуальними, особливо у кризових або конфліктних ситуаціях, а неправильне використання ШІ може порушувати закони про конфіденційність, міжнародні норми та права людини, створюючи потенційні юридичні та дипломатичні ризики. Концепція «стратифіковане громадянство» демонструє, наскільки складними стають питання статусу та правових меж використання автономних систем у суспільстві та міжнародних відносинах, а дотримання норм конфіденційності та забезпечення прозорості алгоритмів, як це закріплено в Загальному регламенті про захист даних [26], є важливим для збереження довіри між державами та ефективності дипломатичних рішень [40, с.67].

Надмірна залежність від цифрових технологій становить окремий ризик у дипломатичній практиці. Хоча ШІ, аналітика та автоматизація значно підвищують ефективність і якість прийняття рішень, надмірне покладання на ці інструменти може зменшити роль людського судження, інтуїції та контекстуального розуміння. У складних кризових або військових сценаріях автономні системи не здатні оцінювати моральні, стратегічні чи культурні нюанси, що може призвести до помилкових рішень або непередбачуваної ескалації конфліктів. Тому людський контроль залишається необхідним для перевірки результатів цифрових систем, балансування кількісних даних із якісною експертизою та забезпечення прийняття рішень з урахуванням етичних і стратегічних аспектів.

Великий обсяг даних, що накопичується у цифровій дипломатії, створює ризики інформаційного перевантаження та неправильної інтерпретації. Дипломатичні установи отримують величезні масиви даних із соціальних мереж, аналітики громадської думки та світових медіа, проте без

належного відбору, пріоритизації та аналітичних методів така кількість інформації може призвести до помилкових оцінок та хибних політичних рекомендацій. Невірно інтерпретовані тенденції чи кореляції можуть знизити ефективність дипломатичних стратегій і спричинити контрпродуктивні результати. Тому надзвичайно важливо застосовувати надійні методи обробки, перевірки та інтерпретації даних для мінімізації аналітичних помилок.

Цифровий розрив та нерівний доступ до технологій створюють додаткові виклики для інклюзивності та рівноправності дипломатичних комунікацій. Не всі населення чи партнерські держави мають рівний доступ до інтернету, сучасної цифрової інфраструктури або навички користування онлайн-платформами, що може обмежувати їхню участь у цифрових дипломатичних ініціативах. Це спричиняє дисбаланс впливу, ускладнює міжкультурну комунікацію та знижує ефективність глобальних програм взаємодії. Дипломатичні стратегії повинні поєднувати цифрові інструменти з традиційними методами взаємодії, забезпечуючи доступність переваг цифрової дипломатії для різних аудиторій та запобігаючи посиленню існуючих нерівностей у міжнародних відносинах.

Для пом'якшення цих ризиків дедалі важливішими стають міжнародні ініціативи щодо регулювання та управління ШІ. Проекти на кшталт Global Partnership on Artificial Intelligence (GPAI) сприяють координації дій держав та експертів, створюючи платформи для обміну знаннями, розробки етичних стандартів та підвищення кваліфікації дипломатів у сфері цифрових технологій [28]. Дипломатія нового покоління має поєднувати національні інтереси з глобальною кооперацією, забезпечуючи інтегрованість систем, стандартизовану безпеку та етичні рамки, що особливо важливо у сферах кібербезпеки, реагування на надзвичайні ситуації та управління глобальними кризами. ШІ не лише розширює аналітичні можливості держав, а й підкреслює роль дипломатії як механізму технічного та етичного

посередництва між національними інтересами та колективними потребами міжнародної спільноти.

Отже, цифровізація дипломатичної діяльності відкриває широкі можливості для підвищення ефективності комунікацій, оперативного реагування, аналітичної підтримки рішень та зміцнення міжнародного співробітництва, зокрема завдяки використанню соціальних мереж, онлайн-платформ, великих даних та штучного інтелекту. Водночас вона створює суттєві ризики, пов'язані з кібербезпекою, етичними та правовими викликами, надмірною залежністю від технологій, інформаційним перевантаженням та цифровим розривом між державами й аудиторіями. Ефективна цифрова дипломатія потребує балансування між аналітичними можливостями технологій і людським досвідом, а також впровадження чітких правил регулювання, стандартів безпеки та етичних норм, щоб мінімізувати потенційні загрози та забезпечити стабільність, прозорість і довіру у міжнародних відносинах.

3.2. Міжнародно-правове регулювання цифрової дипломатії

В умовах стрімкої цифровізації міжнародних відносин питання міжнародно-правового регулювання цифрової дипломатії набуває особливої актуальності. Використання цифрових технологій у дипломатичній практиці відкриває нові можливості для комунікації, формування іміджу держав, ведення переговорів та забезпечення прозорості зовнішньополітичних процесів. Водночас зростає потреба у виробленні чітких міжнародно-правових механізмів, здатних врегулювати використання цифрових інструментів відповідно до принципів міжнародного права, таких як суверенітет, невтручання у внутрішні справи, забезпечення прав людини та кібербезпека.

Наразі не існує єдиного комплексного міжнародного договору, який би прямо регулював цифрову дипломатію. Проте її здійснення відбувається в

межах чинних міжнародно-правових актів і нових ініціатив, що формують нормативну базу (Додаток Ж). Загальні принципи міжнародного права відіграють фундаментальну роль у регулюванні цифрової дипломатії, поширюючи встановлені норми на цифрову сферу.

Ці принципи, серед яких суверенітет держави, заборона втручання у внутрішні справи та мирне врегулювання спорів, забезпечують нормативну основу, в межах якої держави мають діяти під час цифрових дипломатичних взаємодій. У кіберпросторі ці принципи функціонують для того, щоб держави поважали цифровий і територіальний суверенітет одна одної, утримувалися від кібератак, які можуть вважатися незаконним втручанням, та шукали ненасильницькі шляхи вирішення конфліктів, що виникають у цифровій сфері [36, с.71]. Застосовуючи ці давно встановлені норми до цифрових взаємодій, загальне міжнародне право слугує орієнтиром для поведінки держав в онлайн-дипломатії, допомагаючи запобігати ескалації конфліктів, підтримувати порядок і сприяти взаємній повазі між міжнародними суб'єктами.

Статут ООН (1945) посилює ці фундаментальні принципи, особливо підкреслюючи суверенітет, невтручання у внутрішні справи та мирне врегулювання спорів, що стають дедалі актуальнішими в контексті цифрової дипломатії [54]. У цифровій сфері Статут ООН функціонує як рамка для оцінки законності дій держав, включаючи кібероперації, цифрові інформаційні кампанії та онлайн-дипломатичні взаємодії. Його положення спрямовують держави щодо використання цифрових платформ для комунікації, ведення переговорів і просування своїх зовнішньополітичних цілей, забезпечуючи при цьому, щоб такі дії не порушували права чи суверенітет інших країн. Закріплюючи цифрову дипломатичну практику у Статуті ООН, держави отримують спільне розуміння допустимої поведінки, що знижує ризик міжнародної напруженості та сприяє більш стабільному й передбачуваному цифровому дипломатичному середовищу.

Віденські конвенції доповнюють ці загальні принципи та положення Статуту, пропонуючи конкретні вказівки щодо діяльності дипломатів і ведення договорів у цифрову епоху. Віденська конвенція про дипломатичні відносини (1961) поширює привілеї та імунітети дипломатичних агентів на їхні цифрові комунікації, забезпечуючи безпечний обмін інформацією та конфіденційність дипломатичних повідомлень, що надсилаються електронними каналами [57]. У той же час Віденська конвенція про право міжнародних договорів (1969) регулює адаптацію договірної права до електронних комунікацій, встановлюючи правила щодо автентифікації, укладення та обміну договорами в цифровому форматі [58]. Разом ці конвенції виконують регуляторні функції, вони захищають правовий статус дипломатів, дозволяють державам вести переговори та укласти угоди в цифровому середовищі та забезпечують збереження фундаментальної правової структури дипломатії в кіберпросторі.

Резолюції Генеральної Асамблеї ООН, зокрема Резолюція № A/77/380 від 2022 р. яка стосується розвитку сфери інформації та телекомунікацій у контексті міжнародної безпеки [45], відіграють важливу роль у формуванні нормативної основи цифрової дипломатії, поширюючи принципи міжнародної безпеки на сферу інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Хоча вони не є юридично обов'язковими, такі резолюції встановлюють загальноприйняті стандарти відповідальної поведінки держав у кіберпросторі, створюючи базові очікування щодо того, як держави мають взаємодіяти в цифровому середовищі. У контексті цифрової дипломатії ці документи виступають орієнтирами, які заохочують прозорість, зміцнення довіри та запобігання кіберконфліктам. Вони підкреслюють, що кіберпростір, подібно до традиційних сфер дипломатії, має регулюватися спільними нормами, що захищають міжнародний мир і стабільність.

Ще однією важливою функцією цих резолюцій є стимулювання діалогу та співпраці між державами. Резолюція A/77/380 наголошує на необхідності міжнародної взаємодії для запобігання зловживанням ІКТ у ворожих цілях,

включно з кампаніями дезінформації, кібератаками та втручанням у внутрішні справи суверенних держав. Для цифрової дипломатії це створює інституціоналізовану платформу, де країни можуть обмінюватися думками, ділитися кращими практиками та розробляти спільні механізми протидії транскордонним цифровим загрозам. У такий спосіб резолюція сприяє взаєморозумінню та знижує ризик непорозумінь чи ескалацій, що можуть виникати внаслідок кіберінцидентів. Вона виконує важливу роль у вбудовуванні цифрової дипломатії в рамки колективної безпеки та співробітництва.

Глобальний цифровий пакт (мультилатеральна ініціатива за участю держав-членів Організації Об'єднаних Націй, прийнята в межах Пакту майбутнього (Pact for the Future) на Саміті майбутнього 22 вересня 2024 р. у Нью-Йорку) виконує функцію фундаментальної основи для регулювання цифрової дипломатії, встановлюючи загальноприйняті принципи поведінки держав та інших учасників у цифровій сфері [27]. Завдяки просуванню концепцій відкритого, вільного та безпечного цифрового середовища, Пакт надає керівництво щодо того, як держави мають взаємодіяти в онлайн-просторі, поважаючи суверенітет та міжнародне право. Його принципи створюють нормативну основу, яка заохочує відповідальну поведінку держав, стримує шкідливу кібердіяльність та сприяє прозорості й підзвітності у цифрових взаємодіях. У контексті дипломатії ці принципи допомагають забезпечити, щоб держави брали участь у комунікації, переговорах і обміні інформацією через цифрові канали передбачувано, законно та з повагою до взаємних прав і обов'язків.

Другою ключовою функцією Глобального цифрового пакту є сприяння міжнародному співробітництву у сфері цифрової дипломатії. Оскільки цифрова сфера виходить за межі національних кордонів, односторонні дії держав можуть мати далекосяжні наслідки для міжнародної безпеки, довіри та дипломатичних відносин. Забезпечуючи спільну рамку, Пакт заохочує координацію щодо таких питань, як кіберзагрози, дезінформація та захист

критичної цифрової інфраструктури. Він також підтримує спільні ініціативи, такі як спільне підвищення потенціалу, встановлення стандартів і створення механізмів для діалогу та врегулювання конфліктів у кіберпросторі. Для дипломатів дотримання цих спільних принципів гарантує, що цифрові взаємодії є не лише безпечними, але й сприяють конструктивній багатосторонній взаємодії, зміцнюючи стабільність і довіру між державами.

Глобальний цифровий пакт функціонує як керівний інструмент для адаптації традиційних дипломатичних практик до реалій цифрової епохи. Пакт наголошує на важливості інтеграції етичних міркувань, стандартів безпеки та захисту прав людини у цифрову комунікацію, що є критично важливим через прискорений темп і публічну видимість сучасної дипломатії. Він надає рамки, в яких дипломати можуть орієнтуватися у викликах, таких як дезінформація, кібератаки та напруження між прозорістю та конфіденційністю. Встановлюючи міжнародно визнані норми, Пакт допомагає дипломатам збалансувати можливості та ризики цифрової взаємодії, забезпечуючи ефективну, безпечну та етично відповідальну дипломатичну діяльність. Таким чином, Глобальний цифровий пакт не лише формує поведінку держав, але й сприяє професіоналізації та модернізації дипломатичної практики у цифрову еру.

Регіональні правові акти, такі як Регламент ЄС про цифрові ринки (Digital Markets Act, DMA) [18], Закон про цифрові послуги (Digital Services Act, DSA) [20] та Закон про штучний інтелект (AI Act) [23], виконують важливу регуляторну функцію у сфері цифрової дипломатії, встановлюючи правові рамки для діяльності цифрових платформ у межах своєї юрисдикції. Ці регламенти визначають обов'язки та відповідальність постачальників цифрових послуг, забезпечуючи прозору, справедливу та безпечну роботу онлайн-платформ. У контексті цифрової дипломатії такі правила створюють передбачуване середовище, у якому дипломати можуть взаємодіяти, поширювати інформацію та взаємодіяти з іноземною аудиторією. Встановлюючи обов'язкові стандарти поведінки платформ, ці акти

опосередковано формують умови, за яких держави та їхні дипломатичні установи комунікують, ведуть переговори та здійснюють публічну дипломатію в Інтернеті, зменшуючи ризики неправильного використання, маніпуляцій чи порушень безпеки у цифрових взаємодіях.

Ще одна важлива функція цих регіональних правових інструментів полягає у підвищенні підзвітності та прозорості цифрових комунікацій, що є центральним для сучасної дипломатичної практики. Регламент ЄС про цифрові ринки, Закон про цифрові послуги та Закон про штучний інтелект вимагають від платформ наявності механізмів модерації контенту, звітності та захисту від шкідливих практик, включаючи дезінформацію та алгоритмічні упередження. Для дипломатів це забезпечує більш надійні та відповідні правилам канали цифрового спілкування, сприяючи довірі у взаємодії з внутрішньою та міжнародною аудиторією. Крім того, ці регламенти сприяють дотриманню етичних стандартів та відповідальної поведінки в кіберпросторі, що підтримує ширші цілі цифрової дипломатії, такі як залучення громадськості, забезпечення достовірності інформації та захист прав людини. Акти також надають керівництво щодо юридичної відповідальності та виконання обов'язків платформ, забезпечуючи дипломатам чітке розуміння меж, у межах яких вони можуть діяти.

Національні стратегії цифрової зовнішньої політики, такі як «кіберзовнішня політика» Німеччини та відповідні політичні документи США, Великої Британії, Франції та інших держав, виконують важливу регуляторну функцію у сфері цифрової дипломатії, встановлюючи чіткі принципи та орієнтири поведінки дипломатів у цифровому середовищі. Ці документи визначають, які соціальні мережі та месенджери можуть використовуватися у комунікації, як поширювати офіційну інформацію та яким чином забезпечується безпека та конфіденційність комунікацій. Для дипломатів наявність таких стратегій створює передбачуване і формалізоване середовище цифрової взаємодії, зменшуючи ризики виникнення інцидентів або неправомірного використання цифрових каналів. Крім того, ці стратегії

сприяють стандартизації практик цифрової дипломатії в межах національних установ, що підвищує ефективність комунікації та забезпечує відповідність міжнародним правовим нормам [19, с.66].

Ще одна важлива функція національних стратегій цифрової зовнішньої політики полягає у формуванні та просуванні державної цифрової дипломатичної позиції на міжнародній арені. Стратегії визначають пріоритети використання соціальних мереж та месенджерів для публічної дипломатії, культурних ініціатив, кризового комунікування та залучення громадськості інших країн. Наприклад, США та Велика Британія активно застосовують соціальні платформи для прямої комунікації з іноземною аудиторією, що дозволяє ефективно формувати міжнародний імідж та просувати національні інтереси. Стратегії також встановлюють етичні рамки та принципи відповідальної поведінки дипломатів у цифровому просторі, включаючи захист від дезінформації, маніпуляцій та кібератак. Це забезпечує довіру до державної комунікації та підвищує прозорість і підзвітність у міжнародних цифрових взаємодіях.

Рекомендація ЮНЕСКО щодо етики штучного інтелекту (2021) – це міжнародний документ, прийнятий ЮНЕСКО, який встановлює етичні принципи та керівні норми для розробки, використання та регулювання штучного інтелекту (ШІ) у різних сферах діяльності, включно з дипломатією [44]. Документ визначає ключові принципи, такі як: повага до прав людини, прозорість алгоритмів, відповідальність за наслідки використання ШІ, недискримінація та захист приватності даних. Він наголошує, що використання ШІ має бути безпечним, справедливим і спрямованим на благо суспільства.

У контексті цифрової дипломатії Рекомендація ЮНЕСКО важлива, оскільки сучасні дипломатичні практики дедалі частіше залучають ШІ для аналізу інформації, прогнозування міжнародних подій, моделювання сценаріїв та управління цифровими комунікаціями. Дотримання етичних

норм ШІ допомагає уникати маніпуляцій, забезпечує довіру між державами та підтримує легітимність дипломатичних рішень у цифровому середовищі.

Отже, міжнародно-правове регулювання цифрової дипломатії ґрунтується на поєднанні загальних принципів міжнародного права, регіональних норм та національних стратегій, а також спеціалізованих міжнародних ініціатив, таких як Рекомендація ЮНЕСКО щодо етики ШІ чи Глобальний цифровий пакт. Воно покликане забезпечити безпеку, відповідальність та прозорість у використанні цифрових платформ, соціальних мереж та технологій штучного інтелекту в дипломатичній практиці, визначаючи права та обов'язки держав, дипломатів і міжнародних організацій.

3.3. Рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику України

В умовах стрімкої цифровізації світових комунікаційних процесів та активного розвитку цифрової дипломатії перед Україною постає завдання адаптації національної дипломатичної практики до сучасних технологічних вимог. Рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у дипломатичну діяльність України спрямовані на створення ефективних, безпечних та прозорих каналів комунікації, які дозволяють державним органам оперативно реагувати на міжнародні події, поширювати національні наративи та зміцнювати міжнародний імідж країни.

До 2014 р. цифрова дипломатія в Україні розвивалася фрагментарно. Активність публічних осіб та дипломатичних установ у соціальних мережах була обмеженою, а наявні акаунти часто функціонували формально і не передбачали двосторонньої взаємодії з аудиторією. Зміст публікацій переважно носив офіційно-канцелярський характер, що обмежувало доступ іноземних користувачів і знижувало ефективність комунікацій.

Поглиблення російської агресії та інформаційної війни стало критичним чинником активізації цифрової дипломатії. Необхідність протидії дезінформації та формування позитивного іміджу України на міжнародній арені зумовила системне впровадження цифрових технологій. Ініціативи керівництва сприяли впровадженню соціальних мереж (зокрема Twitter) як інструменту дипломатичного дискурсу, що продемонструвало їхню практичну ефективність.

Створення спеціалізованих підрозділів, таких як Управління публічної дипломатії (переформатоване у 2020 р. у Департамент публічної дипломатії та комунікацій), формалізувало цифрову дипломатичну стратегію. Реєстрація усіх посольств України у соціальних мережах, проведення координаційних кампаній і планування контенту сприяли формуванню системного підходу до цифрової дипломатії. Механізми та інструменти цифрової дипломатії України: соціальні мережі (Twitter, Facebook та ін.), онлайн-кампанії та хештеги (#RussiaInvadedUkraine, #StopFake, #CrimeaIsUkraine і т.д.), віртуальні заходи, технології Big Data та чат-боти [3, с.31].

Вперше в історії України Міністерством закордонних справ було розроблено та затверджено Стратегію публічної дипломатії, яка отримала офіційне схвалення рішенням Колегії МЗС 24 березня 2021 р. [9]. Цей документ систематизує діяльність України у сфері міжнародних комунікацій, визначає ключові меседжі, цільові аудиторії, формати та канали комунікації.

Стратегія встановлює чіткі та вимірювані цілі й завдання на період 2021-2025 рр. та визначає сім ключових напрямів публічної дипломатії: культурний, експертний, економічний, кулінарний, цифровий, науково-освітній та спортивний. Особливу увагу приділено цифровій дипломатії, яка передбачає використання цифрових технологій і платформ для захисту національних інтересів, формування позитивного сприйняття України та безпосередньої взаємодії з громадянами іноземних держав.

Цифрова дипломатія реалізується через три основні виміри:

- взаємодія з міжнародними цифровими платформами для просування позитивного іміджу України та забезпечення національної безпеки;
- використання цифрових інструментів для організації заходів і проєктів публічної дипломатії;
- активне застосування соціальних мереж та взаємодія з онлайн-спільнотами для просування інтересів України у світі [9].

У реалізації цифрової дипломатії передбачена тісна координація МЗС з Міністерством цифрової трансформації України та міжнародними платформами, такими як Facebook, Google, Netflix, HBO, що дозволяє реалізовувати цифрові проєкти та кампанії з популяризації України на глобальному рівні (Додаток 3).

SWOT-аналіз (метод стратегічного аналізу, який використовується для оцінки внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на імідж держави), проведений у рамках стратегічних сесій, виявив ключові сильні та слабкі сторони, можливості та загрози для формування позитивного іміджу країни. Серед сильних сторін відзначено культурне та природне розмаїття, тисячолітню історичну спадщину, географічне розташування, талановитих та освічених громадян, наявність природних ресурсів та політичну волю керівництва МЗС. Слабкі сторони пов'язані з низькою обізнаністю про Україну, відсутністю сталого образу країни за кордоном, стереотипним сприйняттям через призму проблем, а також недостатньою інституційною та фінансовою спроможністю забезпечити довгострокові проєкти публічної дипломатії.

Серед можливостей стратегія визначає діджиталізацію та віртуалізацію світу, перегляд економічних зв'язків через глобальні кризи, європейську та євроатлантичну інтеграцію України, а також потенціал країни як гаранта світової продовольчої безпеки. Загрози полягають у дезінформаційних атаках з боку російської федерації та високій конкуренції за увагу міжнародної аудиторії.

Таким чином, на основі досліджуваних матеріалів, пропонуємо такі рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику України (Додаток II):

- створення команд «цифрових амбасадорів» для персоналізованої комунікації з глобальними онлайн-спільнотами;
- гейміфікація дипломатичних кампаній через інтерактивні цифрові формати для підвищення залученості аудиторії;
- застосування аналітики на основі великих даних та штучного інтелекту для прогнозування інформаційних трендів і протидії дезінформації;
- розвиток цифрових платформ із відкритими даними, що демонструють досягнення України та підвищують довіру міжнародної спільноти;
- співпраця з культурними та технологічними хабами для створення інноваційного контенту та освітніх проєктів;
- впровадження сценарного планування та цифрового кризового менеджменту для підготовки до інформаційних криз;
- персоналізація комунікацій через аналіз аудиторії для підвищення ефективності цифрових кампаній.

Отже, впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику України потребує комплексного та інноваційного підходу, що поєднує стратегічне планування, активне використання соціальних мереж і цифрових платформ, аналітику на основі великих даних та штучного інтелекту, а також інтерактивні та персоналізовані комунікаційні формати. Рекомендовані заходи, зокрема створення цифрових амбасадорів, гейміфікація дипломатичних кампаній, прозорі онлайн-портали з відкритими даними та тісна співпраця з технологічними і культурними хабами, спрямовані на посилення позитивного іміджу України у світі, протидію дезінформації та формування стійких міжнародних наративів. Такий підхід забезпечує системність, ефективність та адаптивність публічної дипломатії у цифровому

середовищі, що особливо актуально в умовах сучасних інформаційних та гібридних загроз.

Висновки до розділу 3

Розвиток цифрової дипломатії в Україні відкриває значні перспективи для зміцнення міжнародного іміджу країни та ефективного просування її національних інтересів. Цифровізація дипломатичної діяльності дозволяє формувати прямий канал комунікації з міжнародними аудиторіями, оперативно реагувати на інформаційні виклики, поширювати позитивні наративи про державу та її реформаторські досягнення. Системне використання соціальних мереж, цифрових платформ і новітніх технологій створює умови для гнучкого та інтерактивного ведення дипломатичної роботи, що підвищує її ефективність у сучасному глобалізованому світі.

Водночас розвиток цифрової дипломатії супроводжується певними ризиками та викликами. До них належать загрози кібербезпеки, поширення дезінформації, висока конкуренція за увагу глобальної аудиторії та потреба у постійній адаптації до нових технологічних трендів. Використання цифрових платформ також вимагає високої професійної підготовки дипломатів, забезпечення ресурсної та фінансової спроможності органів державної влади, а також системного аналізу ефективності комунікаційних кампаній. Ризики цифровізації, якщо їх не враховувати, можуть негативно вплинути на міжнародний імідж країни та здатність протидіяти дезінформаційним атакам.

Міжнародно-правове регулювання цифрової дипломатії визначає рамки використання цифрових технологій у міжнародних відносинах та встановлює правила взаємодії держав із глобальними цифровими платформами. Україна, як активний учасник міжнародної спільноти, має враховувати стандарти та практики інших держав, дотримуватися норм міжнародного права та забезпечувати безпечну та прозору реалізацію цифрових ініціатив. Системне правове регулювання сприяє ефективному впровадженню цифрових

інструментів у дипломатичну діяльність і зміцнює легітимність державних комунікацій на міжнародній арені.

Рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику України акцентують на інтеграції інноваційних методів комунікації, таких як створення цифрових амбасадорів, гейміфікація дипломатичних кампаній, використання аналітики великих даних та штучного інтелекту для прогнозування міжнародних настроїв. Крім того, пропонується активна співпраця з технологічними та культурними платформами, підвищення кваліфікації дипломатів і розвиток прозорих онлайн-ресурсів для широкої аудиторії. Такий підхід забезпечує системність, адаптивність та ефективність публічної дипломатії в умовах цифрового середовища.

Отже, перспективи розвитку цифрової дипломатії України визначаються її потенціалом підвищення ефективності міжнародних комунікацій, зміцнення іміджу держави та формування стійких глобальних наративів. Водночас ключовими викликами залишаються кіберзагрози, дезінформація, ресурсні обмеження та потреба у нормативно-правовому забезпеченні. Комплексна реалізація стратегічних рекомендацій щодо цифровізації дипломатичної діяльності дозволяє країні не лише адаптуватися до сучасних умов глобалізації, але й активно просувати свої інтереси на міжнародній арені, протидіяти інформаційним загрозам та посилювати своє становище у світовому політичному просторі.

ВИСНОВКИ

1. У процесі дослідження детально проаналізовано поняття міжнародної дипломатії як системи формальних і неформальних відносин між державами та міжнародними інституціями, спрямованої на підтримку миру, забезпечення безпеки, врегулювання конфліктів і просування національних інтересів у глобальному контексті. Було відзначено, що дипломатія має багатогранну природу, охоплюючи політичні, економічні, культурні та соціальні аспекти взаємодії держав, а її сутність полягає у здатності держав до ефективного комунікування, переговорів та побудови довгострокових партнерств на міжнародній арені. Аналіз наукових джерел дозволив визначити ключові функції дипломатії, серед яких – превентивне врегулювання суперечок, забезпечення інформаційної підтримки зовнішньополітичних рішень та формування позитивного іміджу держави.

Окрему увагу в дослідженні приділено еволюції дипломатичних практик від класичних форм до сучасних, що включають цифрові технології та новітні комунікаційні платформи. Було показано, що сучасна дипломатія інтегрує традиційні принципи, такі як суверенітет, рівність держав, та дипломатичну таємницю, із використанням інструментів цифрової епохи, включаючи соціальні мережі, онлайн-платформи та аналітичні системи на базі великих даних і штучного інтелекту. Такий підхід дозволяє державам більш оперативно реагувати на міжнародні виклики, формувати стратегічні комунікації у глобальному інформаційному просторі та забезпечувати ефективну взаємодію з різноманітними міжнародними акторами, що значно підвищує адаптивність і результативність сучасної дипломатичної практики.

Також було визначено етапи розвитку дипломатії від традиційних форм до цифрової доби, простежено закономірності переходу від особистих переговорів і багатосторонніх конференцій до онлайн-комунікацій, соціальних мереж та платформ цифрової взаємодії, а також підкреслено, що цей процес відображає еволюцію методів, форм та інструментів

дипломатичної діяльності, спрямовану на підвищення ефективності та оперативності міжнародних комунікацій.

2. Методологічні підходи та джерельна база дослідження були охарактеризовані як комплексне поєднання історико-правового, системного, контент-аналізу, емпіричного та інструментального методів, що дозволило забезпечити системне вивчення еволюції дипломатії, оцінку ролі цифрових технологій та соціальних медіа у міжнародних відносинах, а також інтегрувати міжнародний досвід і наукові напрацювання у практичні рекомендації для України.

3. У процесі дослідження детально розкрито сутність цифрової дипломатії як сучасного феномену міжнародних відносин, що поєднує класичні дипломатичні практики з можливостями цифрових технологій. Було встановлено, що цифрова дипломатія використовує широкий спектр інструментів, включаючи соціальні мережі, офіційні онлайн-платформи, аналітичні системи на основі великих даних та штучного інтелекту, що дозволяє державам оперативно інформувати міжнародну громадськість, просувати національні інтереси, формувати позитивний імідж країни та ефективно взаємодіяти з різними міжнародними акторами. Такий підхід забезпечує інтеграцію традиційних принципів дипломатії з новітніми технологічними можливостями, що значно підвищує результативність дипломатичних комунікацій у глобальному інформаційному середовищі.

Визначено основні напрями цифрової дипломатії, серед яких публічна дипломатія, спрямована на формування довіри та позитивного сприйняття держави у світі; економічна дипломатія, що використовується для підтримки міжнародної торгівлі та інвестицій; культурна дипломатія, яка сприяє зміцненню міжнародних зв'язків через культурний обмін; а також кризова дипломатія, що забезпечує швидку комунікацію та координацію дій у надзвичайних ситуаціях. Аналіз сучасних кейсів показав, що комплексне застосування цих напрямів дозволяє державам не лише адаптуватися до нових викликів цифрової епохи, а й формувати стратегічні переваги у

глобальній політиці, оптимізуючи процеси прийняття рішень та комунікаційні стратегії у зовнішній політиці.

Дослідження ролі соціальних мереж, онлайн-платформ, штучного інтелекту та великих даних у дипломатичній діяльності показало, що ці технології значно підвищують оперативність комунікацій, дозволяють прогнозувати міжнародні тенденції, інтегрувати аналітичні дані у процес ухвалення рішень та формувати глобальні мережі взаємодії, одночасно вимагаючи обережного управління ризиками кібербезпеки, дезінформації та етичними аспектами використання цифрових інструментів.

4. Аналіз конкретних прикладів застосування цифрових технологій у публічній дипломатії провідних країн світу показав високу ефективність використання соціальних мереж, онлайн-платформ та цифрових кампаній для просування національних інтересів, формування позитивного іміджу держави та підвищення її впізнаваності на міжнародній арені. Такі цифрові інструменти дозволяють оперативно реагувати на глобальні виклики, координувати позиції у кризових ситуаціях, а також підтримувати постійний контакт із зовнішньою аудиторією, що забезпечує стратегічні переваги у зовнішньополітичній діяльності. Використання цих практик у національному контексті України може слугувати важливим орієнтиром для вдосконалення національної системи публічної дипломатії та підвищення ефективності комунікаційних стратегій.

Прикметно, що цифровий вимір поступово стає важливим інструментом зовнішньополітичної комунікації та просування національних інтересів. США поєднують застосування штучного інтелекту, кібербезпеки та стратегічних комунікацій для протидії дезінформації та управління інформаційними потоками; ЄС впроваджує комплексні програми з медіаграмотності та захисту інформаційного простору; Китай активно використовує цифрові платформи для проєкції «м'якої сили» та просування власного геополітичного порядку денного. Ця практика свідчить, що сучасна публічна дипломатія вже не обмежується традиційними каналами

комунікації, а інтегрує цифрові інструменти, забезпечуючи швидкість, глобальний масштаб охоплення та адаптивність у протидії сучасним інформаційним загрозам.

5. У результаті дослідження було детально окреслено перспективи впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику України, підкреслено їхню стратегічну роль у підвищенні ефективності та конкурентоспроможності державної дипломатії на міжнародній арені, а також визначено ключові ризики, пов'язані з кібератаками, дезінформацією та порушенням міжнародно-правових норм. Було наголошено на необхідності інтеграції класичних методів дипломатії з сучасними цифровими інструментами, включно зі штучним інтелектом, аналітикою великих даних та системами управління ризиками, що забезпечує оперативність ухвалення рішень та адаптивність дипломатичних стратегій у глобальному інформаційному середовищі. Крім того, дослідження підтвердило важливість дотримання міжнародно-правових стандартів та принципів кібербезпеки для мінімізації потенційних загроз і збереження довіри міжнародних партнерів.

На основі отриманих результатів було розроблено комплекс практичних рекомендацій щодо цифровізації дипломатичної діяльності України. Серед них – створення команд «цифрових амбасадорів» для персоналізованої комунікації з глобальною аудиторією, впровадження гейміфікації у цифрові кампанії для підвищення залученості користувачів, використання алгоритмів штучного інтелекту та аналітики великих даних для прогнозування інформаційних трендів і протидії дезінформації. Також запропоновано створення інтерактивних платформ «відкритих дипломатичних даних» для підвищення прозорості та довіри, колаборацію з культурними та технологічними хабами для розробки інноваційного цифрового контенту, сценарне планування та цифровий кризовий менеджмент для адаптації комунікацій під різні кризові ситуації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Банчук-Петросова О. В. Дипломатія у механізмі врегулювання міжнародних територіальних спорів. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2020. Вип. 5. С. 9–21.
2. Висоцький О. Digital diplomacy technologies. *Epistemological Studies in Philosophy Social and Political Sciences*. 2025. Vol. 1. № 1. P. 236–281. URL: <https://doi.org/10.15421/342470> (date of access: 01.05.2025).
3. Галамай Я. Цифрова дипломатія під час війни в Україні: аналіз ризиків та перспектив. Цифрова дипломатія України: синергія реального і віртуального: *матеріали міжнародної наукової конференції. Львів, 24 листопада 2023 р.* Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2023. С.30–33.
4. Григор О. Багатостороння дипломатія як чинник урегулювання міжнародних конфліктів і кризових ситуацій. *Гілея*. 2015. Випуск 99. С.351–356.
5. Киргізова В., Білоусов Є. Міжнародна дипломатія та право міжнародної безпеки. The 8th International scientific and practical conference «Modern research in science and education» (April 4-6, 2024) VoScience Publisher, Chicago, USA. 2024. С.462–466.
6. Краснопольська Т. М., Милосердна І. М. Цифрова дипломатія як основа нової публічної дипломатії. *Актуальні проблеми політики*. 2022. № 69. С. 13–20. URL: <https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1296> (дата звернення: 19.09.2025).
7. Мірошниченко Т., Федорова Г. Цифрова дипломатія як сучасний комунікаційний інструмент міжнародних відносин. *Грані*. 2022. № 24(12). С.58–65.
8. Руднева А. О., Мальована Ю. Г. Цифрова дипломатія у формуванні системи національної безпеки України в умовах війни з рф. *Регіональні студії*. 2023. Вип. 34. С. 111–115.

9. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України. *Міністерство закордонних справ України*. 2021. URL: <https://salو.li/a792Bc7> (дата звернення: 03.05.2025).
10. 2023 Comprehensive Annual Report on Public Diplomacy and International Broadcasting. *US Department of State*. URL: <https://salو.li/9Da5CF9> (date of access: 01.10.2025).
11. 2024 Annual Report on Implementation. *CSC 2.0*. URL: <https://salو.li/129d85e> (date of access: 01.10.2025).
12. 2024 Korea Weeks. *Embassy of the Republic of Korea to the Republic of Singapore*. URL: <https://salو.li/923bA54> (date of access: 01.10.2025).
13. Aissaoui A. Diplomacy in Ancient Times: The Figure of Udjahorresnet: An International Relations Perspective. *Journal of Ancient Egyptian Interconnections*. 2020. № 26. P. 12–34. URL: <https://salو.li/6C57f09> (date of access: 18.09.2025).
14. Anderson M.S. Rise of Modern Diplomacy 1450-1919. Taylor & Francis Group, 2014. URL: <https://salو.li/537187b> (date of access: 18.09.2025).
15. Bjola C., Holmes M. Digital Diplomacy. Routledge, 2015. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315730844> (date of access: 19.02.2025).
16. Bull H. The Concept of Order in World Politics. *The Anarchical Society*. London, 1977. P. 3–21. URL: https://doi.org/10.1007/978-1-349-24028-9_1 (date of access: 17.07.2025).
17. Cohen R. The great tradition: The spread of diplomacy in the ancient world. *Diplomacy & Statecraft*. 2021. Vol. 12. № 1. P. 23–38. URL: <https://doi.org/10.1080/09592290108406186> (date of access: 18.09.2025).
18. Digital Markets Act. *Digital Markets Act (DMA)*. URL: <https://salو.li/E3Dbd7f> (date of access: 03.10.2025).
19. Digital practices of diplomatic communication and their implications for global politics. *Foreign Affairs*. 2025. P. 64–72. URL: [https://doi.org/10.59214/2663-2675.35\(1\).2025.64](https://doi.org/10.59214/2663-2675.35(1).2025.64) (date of access: 03.07.2025).

20. Digital Services Act (DSA) | Updates, Compliance, Training. *Digital Services Act (DSA)*. URL: <https://salو.li/de460de> (date of access: 03.10.2025).
21. Digital Silk Road. *ORCA / Organisation for Research on China and Asia*. URL: <https://salو.li/e8bdE8E> (date of access: 01.10.2025).
22. Eggeling K., Adler-Nissen R. Diplomatic negotiations in the digital context: key issues, emerging trends, and procedural changes. 2024. URL: <https://salو.li/D04176c> (date of access: 19.05.2025).
23. EU AI Act. *EU Artificial Intelligence Act* /. URL: <https://salو.li/2940f94> (date of access: 03.10.2025).
24. EUvsDisinfo. *EEAS*. URL: <https://salو.li/7235717> (date of access: 01.10.2025).
25. Fasinu E.S., Olaniyan B.J.T. Digital Diplomacy in the Age of Social Media: Challenges and Opportunities for Crisis Communication. *African Journal of Social Sciences and Humanities Research*. 2024. Vol. 7. № 3. P. 24–38. URL: <https://doi.org/10.52589/ajsshr-0tooed5f> (date of access: 19.09.2025).
26. GDPR Privacy Notice: Data Collection, Usage, Storage. *ECE*. URL: <https://salو.li/c94112f> (date of access: 01.08.2025).
27. Global Digital Compact 2024. *United Nations*. URL: <https://salو.li/7ddf76C> (date of access: 03.10.2025).
28. Global Partnership on Artificial Intelligence. *OECD*. URL: <https://salو.li/378F671> (date of access: 01.10.2025).
29. Cohen R. The great tradition: The spread of diplomacy in the ancient world. *Diplomacy & Statecraft*. 2021. Vol. 12. № 1. P. 23–38. URL: <https://doi.org/10.1080/09592290108406186> (date of access: 18.09.2025).
30. González-Bailón S., Lelkes Y. Do social media undermine social cohesion? A critical review. *Social Issues and Policy Review*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1111/sipr.12091> (date of access: 19.09.2025).
31. Hans Morgenthau: Theory as truth. *Realism, Idealism and International Politics*. 2013. P. 45–68. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203162163-8> (date of access: 17.08.2025).

32. Harnessing artificial intelligence (AI) to increase wellbeing for all: The case for a new technology diplomacy / C. Feijóo et al. *Telecommunications Policy*. 2020. Vol. 44. № 6. URL: <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2020.101988> (date of access: 30.09.2025).
33. Hayden C. International relations. *A Research Agenda for Public Diplomacy*. 2023. P. 125–139. URL: <https://doi.org/10.4337/9781802207323.00016> (date of access: 19.07.2025).
34. Ingenhoff D., Calamai G., Sevin E. Key Influencers in Public Diplomacy 2.0: A Country-Based Social Network Analysis. *Social Media + Society*. 2021. Vol. 7. № 1. URL: <https://doi.org/10.1177/2056305120981053> (date of access: 19.07.2025).
35. Kuhn F. The Development of Diplomatic Equality Since the Congress of Vienna. *Diplomacy & Statecraft*. 2023. Vol. 34. № 2. P. 155–179. URL: <https://doi.org/10.1080/09592296.2023.2213074> (date of access: 18.09.2025).
36. Legal aspects of digital diplomacy. *Law and World*. 2023. Vol. 9. № 1. P. 70–76. URL: <https://doi.org/10.36475/9.1.6> (date of access: 03.10.2025).
37. Manor I., Segev E. Digital Diplomacy 2.0? A Cross-national Comparison of Public Engagement in Facebook and Twitter. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2020. Vol. 10. № 4. P. 331–362. URL: <https://doi.org/10.1163/1871191x-12341318> (date of access: 19.09.2025).
38. Maulana Y. I., Fajar I. Analysis of Cyber Diplomacy and its Challenges for the Digital Era Community. *IAIC Transactions on Sustainable Digital Innovation (ITSDI)*. 2023. Vol. 4. № 2. P. 169–177. URL: <https://doi.org/10.34306/itsdi.v4i2.587> (date of access: 19.09.2025).
39. Mekaj G. Digital Diplomacy: Challenges and Opportunities. *Path of Science*. 2025. Vol. 11. № 7. URL: <https://doi.org/10.22178/pos.120-13> (date of access: 25.02.2025).

40. Morris L. Asylum and civic stratification. *Citizen Rights, Migrant Rights and Civic Stratification*. London, 2024. P. 66–87. URL: <https://doi.org/10.4324/9781003324744-5> (date of access: 01.10.2025).
41. Nicolson H. Diplomacy Then and Now. *Foreign Affairs*. 1961. Vol. 40. № 1. P. 39. URL: <https://doi.org/10.2307/20029531> (date of access: 17.09.2025).
42. Nye J. S. Soft Power and Public Diplomacy Revisited. *The Hague Journal of Diplomacy*. 2019. Vol. 14. № 1-2. P. 7–20. URL: <https://doi.org/10.1163/1871191x-14101013> (date of access: 17.09.2025).
43. Oosthuizen M. E. Modern Diplomacy and the Changing Nature of International Politics in the 21st Century. *Journal of BRICS Studies*. 2024. Vol. 3. № 1. P. 27–41. URL: <https://doi.org/10.36615/wqy84s08> (date of access: 18.09.2025).
44. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. *UNESCO DOC*. 2021. URL: <https://sal0.li/915E854> (date of access: 03.10.2025).
45. Resolution A/77/380. *United Nations*. URL: <https://docs.un.org/en/A/77/380> (date of access: 03.08.2025).
46. Roumate F. Artificial Intelligence and Digital Diplomacy: Challenges and Opportunities. Springer International Publishing AG, 2021. URL: <https://sal0.li/0D30f38> (date of access: 30.09.2025).
47. Sharp P. The modern diplomatic system of states. *Diplomacy in the 21st Century*. Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge, 2019., 2019. P. 32–46. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315149110-3> (date of access: 18.09.2025).
48. Social Media as an Instrument of Public Diplomacy in the Digital Era: A Systematic Literature Review / M. Khusnu Perdani et al. *Policy & Governance Review*. 2024. Vol. 8. № 3. URL: <https://doi.org/10.30589/pgr.v8i3.976> (date of access: 19.09.2025).
49. Social media in digital diplomacy / J. Ong Hai Liaw et al. *International Journal of Law, Government and Communication*. 2025. Vol. 10.

№ 39. P. 199–211. URL: <https://doi.org/10.35631/ijlgc.1039013> (date of access: 19.09.2025).

50. Sowerby T. A. Early Modern Diplomatic History. *History Compass*. 2020. Vol. 14. № 9. P. 441–456. URL: <https://doi.org/10.1111/hic3.12329> (date of access: 18.09.2025).

51. Stanzel V. Exploring the Usefulness of Artificial Intelligence for Diplomatic Negotiations: Two Case Studies. *Studies in Diplomacy and International Relations*. Cham, 2023. P. 343–365. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-10971-3_17 (date of access: 30.09.2025).

52. State Department Reform Under the Second Trump Administration. *Stimson Center*. 2025. URL: <https://salol.i/dB1b9eE> (date of access: 01.10.2025).

53. The digital rise and its economic implications for China through the Digital Silk Road under the Belt and Road Initiative / F. Hussain et al. *Asian Journal of Comparative Politics*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1177/20578911231174731> (date of access: 30.09.2025).

54. United Nations Charter. *United Nations*. URL: <https://salol.i/93827b8> (date of access: 03.10.2025).

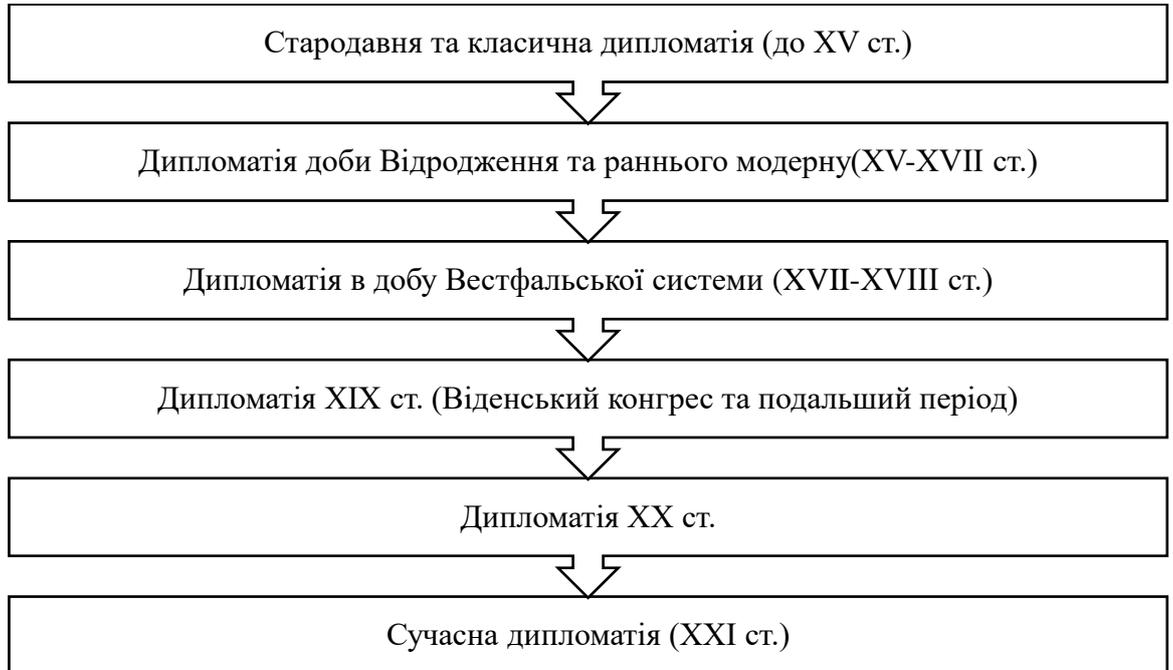
55. United States International Cyberspace & Digital Policy Strategy. *US Department of State*. URL: <https://salol.i/85f77B2> (date of access: 01.07.2025).

56. Varela D. T. Diplomacy in the Age of AI: Challenges and Opportunities. *Journal of Artificial Intelligence General science (JAIGS)* ISSN:3006-4023. 2024. Vol. 2. № 1. P. 101–128. URL: <https://doi.org/10.60087/jaigs.v2i1.101> (date of access: 30.09.2025).

57. Vienna Convention on Diplomatic Relations (1961). *United Nations Treaty Collection*. URL: <https://salol.i/EEF7C94> (date of access: 03.10.2025).

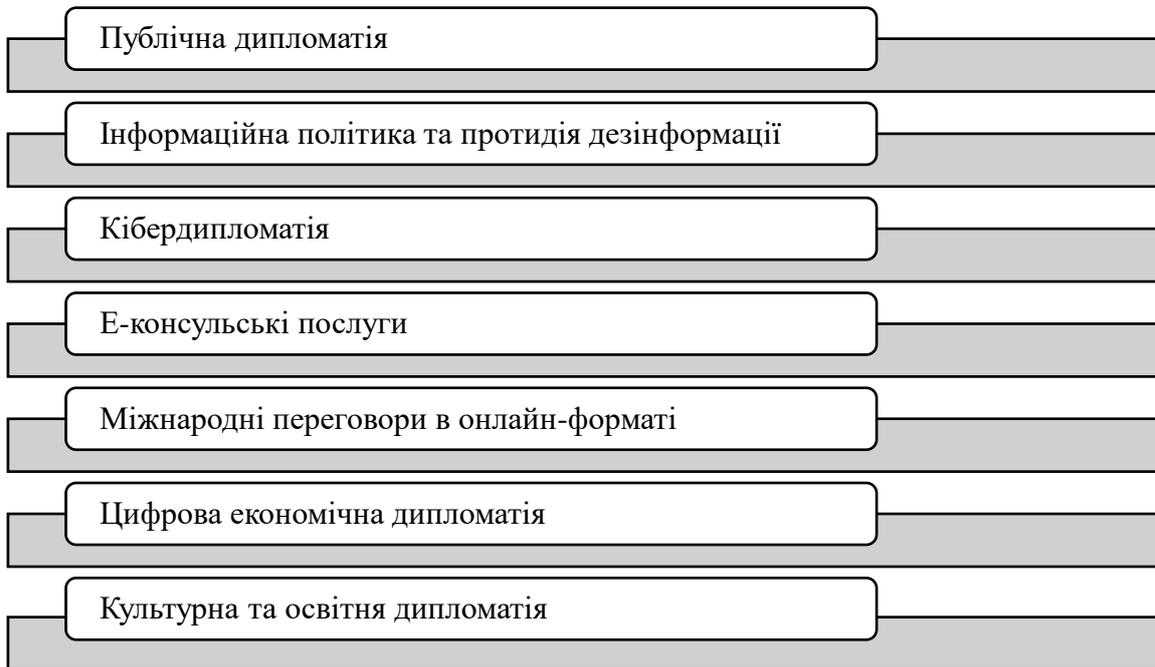
58. Vienna Convention on the Law of Treaties 1969. *United Nations – Office of Legal Affairs*. URL: <https://salol.i/a859C5d> (date of access: 03.10.2025).

59. Zytoon M., Husain S. Digital Diplomacy as Tools of Communications Networks in foreign policy. *Wireless Personal Communications*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1007/s11277-022-10124-2> (date of access: 19.09.2025).

ДОДАТКИ**Додаток А****Основні етапи розвитку дипломатії від традиційних форм до сучасності.**

Джерело: [29, с.25]

Основні напрями цифрової дипломатії

Джерело: [34]

Додаток В

Основні форми використання соціальних мереж та онлайн-платформ як інструментів зовнішньої політики

Джерело: [59]

Інструменти та технології соцмереж в контексті цифрової дипломатії

Соціальні платформи	Відеоконференції та онлайн-платформи для переговорів	Інструменти для аналітики та управління контентом	Інструменти перекладу та аналізу даних
<ul style="list-style-type: none"> • Twitter • Facebook • Instagram • LinkedIn • YouTube • TikTok	<ul style="list-style-type: none"> • Zoom • Microsoft Teams • Webex	<ul style="list-style-type: none"> • Hootsuite • Buffer • Sprout Social • CMS-системи (WordPress, Drupal)	<ul style="list-style-type: none"> • Google Translate • DeepL • Power BI • Tableau

Джерело: [48]

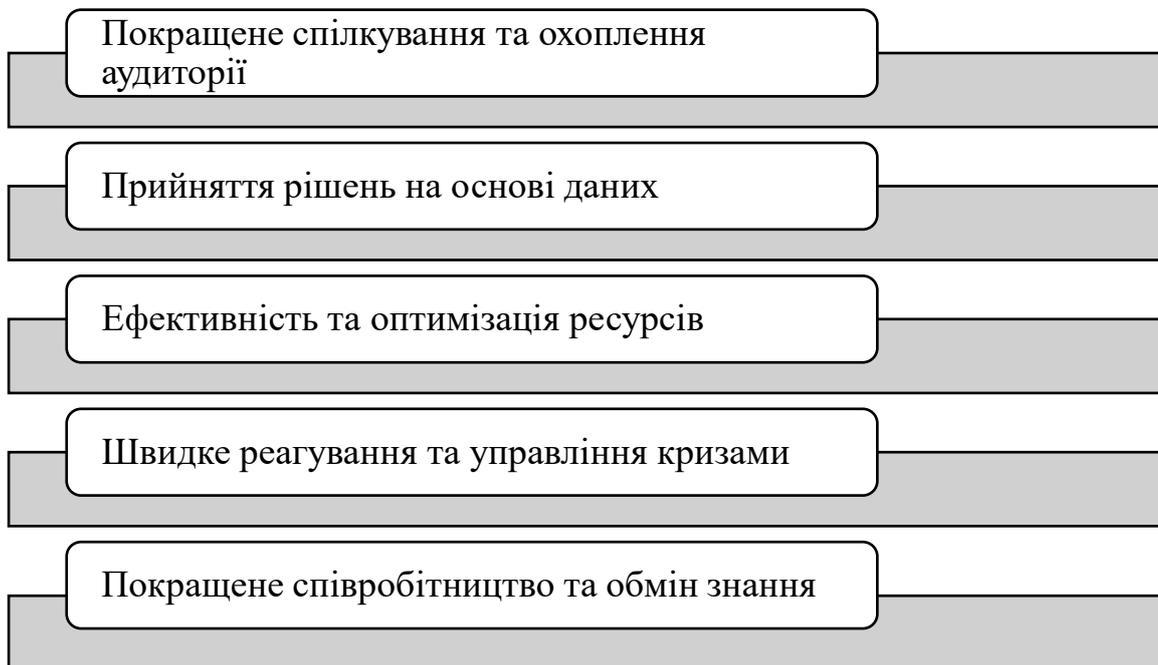
Додаток Д

Вплив штучного інтелекту на дипломатичну діяльність

Підвищення аналітичних можливостей	Прогнозування та оцінка ризиків	Оптимізація дипломатичних процесів
Розширення когнітивних і аналітичних можливостей дипломатів	Геополітичний вплив	Вплив на національну безпеку
Структурні та регуляторні виклики	Стимулювання інновацій та зниження ризиків	Підтримка кібербезпеки та управління даними

Джерело: [46]

Переваги цифрової дипломатії

Джерело: [2, с.238]

Додаток Ж

Ключові міжнародні документи та ініціативи, що регулюють цифрову дипломатію

Документ / Ініціатива	Рівень
Віденська конвенція про дипломатичні зносини [57]	Міжнародний
Глобальний цифровий пакт (Global Digital Compact) [27]	Міжнародний
Резолюції Генеральної Асамблеї ООН з інформаційної безпеки (зокрема, A/77/380) [45]	Міжнародний
Digital Services Act [20], AI Act (ЄС) [23]	Регіональний (ЄС)
Національні стратегії цифрової зовнішньої політики (наприклад, Німеччини, США, Великої Британії, Франції)	Національний

Джерело: створено автором

Основні цілі цифрової дипломатії України

Системна комунікація України як демократичної європейської країни, що прагне повноправного членства в ЄС та НАТО

Просування глобальних та регіональних ініціатив України у сфері сталого розвитку

Протидія дезінформації та гібридним загрозам, зокрема через створення механізмів моніторингу, аналізу та реагування на шкідливі наративи;

Активне поширення власних наративів у міжнародних медіа та онлайн-платформах

Реалізація багатосторонніх форматів співпраці у сфері протидії дезінформації та обміну досвідом із партнерами

Джерело: [9]

Додаток И

Рекомендації щодо впровадження цифрових технологій у дипломатичну практику України

№ п/п	Рекомендація	Пояснення
1	Впровадження «цифрових амбасадорів»	Створення спеціалізованих команд дипломатів-цифрових амбасадорів, які будуть постійно взаємодіяти із глобальними онлайн-спільнотами, блогерами та лідерами думок. Це дозволить формувати персоналізовану комунікацію, що підсилює позитивний імідж України та забезпечує швидку реакцію на інформаційні виклики.
2	Гейміфікація дипломатичних кампаній	Розробка інтерактивних цифрових кампаній у форматі онлайн-ігор, віртуальних квестів або інтерактивних презентацій, що знайомлять міжнародну аудиторію з культурою, історією та сучасними досягненнями України. Такий підхід дозволяє підвищити залученість користувачів і зробити комунікацію більш емоційно значущою.
3	Аналітика на основі великих даних та штучного інтелекту	Використання алгоритмів штучного інтелекту для аналізу медіапростору, прогнозування інформаційних трендів та виявлення потенційних загроз. Це забезпечить більш точне та швидке реагування на дезінформаційні атаки, а також допоможе адаптувати стратегії публічної дипломатії під конкретні регіони та аудиторії.
4	Цифрові платформи для «відкритих дипломатичних даних»	Створення інтерактивних онлайн-порталів, де будуть представлені ключові досягнення України, реформи, економічні та культурні ініціативи. Така прозорість сприятиме підвищенню довіри міжнародної спільноти та залученню інвестицій, а також стане інструментом протидії стереотипам та фейковим наративам.
5	Колаборація з культурними та технологічними хабами	Об'єднання зусиль МЗС із міжнародними технологічними інкубаторами, культурними центрами та стартап-спільнотами для спільного створення цифрового контенту, віртуальних подій та освітніх проєктів. Це дозволить посилити інноваційний імідж України та підвищити її вплив у глобальному цифровому просторі.
6	Сценарне планування та цифровий кризовий менеджмент	Розробка сценаріїв можливих міжнародних інформаційних криз із застосуванням цифрових симуляцій та навчальних платформ для дипломатів. Це допоможе швидко адаптувати комунікації під різні кризи та формувати стійкі інформаційні наративи.
7	Персоналізація комунікацій через аналіз аудиторії	Впровадження інструментів сегментації аудиторій на основі соціально-демографічних, культурних та поведінкових характеристик для точнішого донесення меседжів та підвищення ефективності цифрових кампаній.

Джерело: (розроблено автором)